

Kerstboek

Het Licht schijnt overal

Uitgeverij Ploegsma · Amsterdam

KERSTBOEK

Het licht schijnt overal

Met bijdragen van

Th. Beckman, Margreet Graaff,
G. Jansma-v. Schouwenburg, H. Th. Janssen,
Mien Labberton, Marijke van Raephorst,
N. G. J. van Schouwenburg, Ruth Sawyer en Johan Winkler

*Illustraties en omslag van
Laura Gerding*

UITGEVERIJ PLOEGSMA — AMSTERDAM-C
MCMLVIII

INHOUD

	blz.
Kerstmis aan boord van de „Mary-Ann”	Mien Labberton 3
Van de klok die niet meer zingen wilde	Thea Beckman 8
De vergeten kerstboom	N. G. J. v. Schouwenburg . . 14
De appel	Ruth Sawyer 19
Govert en het Kerstspel	Margreet Graaff 24
De dieren in de herberg	Johan Winkler 27
Kerstnacht	Mien Labberton 31
De kerstboom met één kaars	Marijke v. Raephorst 32
De kinderen van de poppenspeler	G. Jansma-v. Schouwenburg 38
Zelf aan het werk!	Mien Labberton en H. Th. Janssen 44

Ons Kerstboek verschijnt nu al voor de achtste maal. De belangstelling ervoor is nog steeds groeiende; ieder jaar opnieuw blijkt, dat de kinderen op een nieuw Kerstboek in het volgende jaar rekenen. Een bijzondere attractie vormen de prijsvragen in de rubriek „Zelf aan het werk”. Ook het laatste jaar kwamen er zeer veel inzendingen binnen, waarvoor 170 prijzen werden uitgelooft. Evenals vorige jaren hopen wij er in geslaagd te zijn een goed en verantwoord Kerstboek te laten verschijnen, met boeiende verhalen voor de leeftijd van 6 tot 14 jaar. De rubriek „Zelf aan het werk” bevat ook weer een afdeling „knutselen”.

UITGEVERIJ PLOEGSMA

Kerstmis aan boord van de „Mary-Ann”

MIEN LABBERTON

Ergens op de grote, bruisende oceaan voer een kleine Engelse vrachtboot met volle kracht. De zee was nog wild. Ze hadden een paar dagen een hevige storm gehad, die het schip lelijk uit de koers had geslagen. Het had niet noemenswaard geleden, al waren de mannen in acht en veertig uren niet naar kooi geweest. Maar de „Mary-Ann” — zo heette de boot — was stevig gebouwd en dat had ze nu bewezen. Maar de verloren tijd weer inhalen, dat zou ze wel niet kunnen.

Een stuk of vier van de mannen stonden te praten op het voordek. Hun stemming was niet best. Ze waren korzelig en mopperig door tekort aan slaap en door wat ze zo juist van de kok hadden gehoord. Het zou schraalhans worden met de kost. Op die vertraging had hij bij het inslaan van de levensmiddelen niet gerekend. Maar misschien haalden ze het nog wel in, had hij geprobeerd te zeggen. Je kon aan zijn montere stem niet horen, dat hij het zelf niet geloofde. Je kon er óók niet aan horen, dat hij er even erg naar verlangd had als de anderen, om vóór Kerstmis in de thuishaven te zijn, bij moeder de vrouw en het kroost. Hadden ze niet allemaal de kerstcadeautjes voor vrouw en kinderen in hun kisten liggen, onder de slaapbanken? Allerhande spul, in vreemde havens gekocht. Dingen waar kinderoogen van gaan blinken en lachen.

„We halen het tòch niet,” zei er een. „De Ouwe kan stomen wat hij wil, we halen het niet. De tijd was al krap genoeg berekend. Veel te krap. We halen de thuishaven niet. We halen geen enkele haven, al schiet de schuit nou als een bruinvis door de zee. En wát krijgen we te bikken?”

„Hou je mond, Joe,” zei een ander. „Weet je niks beters? Storm is storm.”

„’t Is toch zeker zo? Niet eens met Kerst thuis bij je vrouw.”

De schipper, die zelf aan het roer stond, keek achterom.

„Wordt er gemopperd?” spotte hij.

„Nee, we zingen Kerstliedjes!” riep Joe terug. „Geef eens een stukkie kerstbrood, Ouwe!”

„Dat valt wel uit de hemel,” riep de schipper. „Als je maar goed vangen kan, Joe!”

De anderen grinnikten wat. Hij was een beste matroos, die Joe, de beste misschien wel van allemaal, maar hij was een eerste mopperaar en gooide er vaak maar uit wat hem voor de mond kwam. De kapitein werd er niet gauw boos om, hij keek méér naar goed matrozenwerk dan dat hij luisterde naar praatjes of gekanker.

„Hebben jullie vakantie?” riep hij nu achterom.

„Zou niks te veel zijn na die rotstorm!” ketste Joe terug. Hij bleef nog wat mopperen, sommigen deden mee, anderen meesmuilden wat, ze hadden een half uur rust, maar de mok koffie die daarbij hoorde, was nog niet komen opdagen uit de kombuis.

„De kok is in slaap gevallen,” spotte Joe, „wat een wonder!”

„Daar komt-ie!” zei Mike Davis, de bootsman.

Uit het onderschip kwam een man omhoog. Hij droeg wat, maar het grote blad met de bekende gebloemde ronde kommen was het niet. Hij zette het met een plofje neer op het dek.

„Asjeblijf,” zei hij.

„Wat zullen we nou hebben?” riep Joe.

„Een aap?”

Bibberend stond een donkergekleurd kind daar voor die vijf of zes grote, norske mannen, die het afkeurend bekeken.

„Wat een mormel,” zei Joe.

Het kind was een werkelijk erg lelijk, heel donker jongetje, van een jaar of vier, misschien vijf. Zijn ogen rolden angstig heen en weer en hij begon opeens druk te praten en liet zijn magere armpjes zwaaien en wees naar de verte, waar niets te zien was dan water, water. Schuimende, bruisende golven.

„Had zich verstopt achter de lading in het vooronder,” zei de koksmaat, die hem naar boven had gebracht. „Verstaat één van jullie die boeventaal?”

„Smijt 'm in zee,” zei Joe, „niks an verloren.”

Het kleine negertje sloeg zijn armen om een van de mannebenen heen. Een grote ruwe hand streek toen heel, heel even over

zijn kroezig hoofdje, waar een dikke laag stof op zat.

„De kok,” zei diezelfde man. „Jim de kok verstaat al die apentaaltjes. Haal Jim d'r bij, Jack!”

De schipper bij het roer keek weer even achterom. „Zijn jullie betoeterd?” riep hij.

„Wie geeft hier de bevelen? De kok moet koken.”

„Ja, gebraje haas met appelmoes,” snauwde Joe, terwijl hij wegliep. Even later was hij terug. De kok liep woedend achter hem aan.

„Zijn raasdonders dansen de pan uit!” grinnikte Joe ter verklaring. „Hij is bang dat ze anbrande! We hebben zukke fijne tongetjes, zegt-ie, hè Jim. En z'n spek is . . .”

Maar Jim de kok luisterde al niet meer. Hij keek naar het zwarte jongetje en zei een paar rare klanken tegen hem. Het kind greep zich aan hem vast en begon snel te praten.

„Wat zegt-ie? Wat zegt-ie?” riepen de mannen door elkaar heen. De kok trok een raar gezicht. Zó had hij ook gekeken toen hij hun verteld had dat de melk op was.

„Wat zegt-ie, Jim?”

„Arme bliksem,” mompelde de kok binnensmonds. „Getroffen hè-je het niet in de wereld.”

„Wat zègt-ie nou? Vertèl het dan!”

De kok sloeg een arm om de hoekige schouders van het kind.

„Hij zegt, dat zijn grootmoeder doodging. Hij heeft niemand anders meer. Vóór ze doodging, heeft ze tegen hem gezegd, dat-ie zich maar moest verstoppen aan boord van het een of andere schip. Zeelui zijn vriendelijke mensen, heeft ze tegen dat kleine mirakel gezegd, en dat gelóóft-ie óók nog!”

„Nou, en wat zou dat?” vroeg Joe krijgslustig. „Is dat soms niet waar?”

„Jij wou hem in zee smijten,” zei er een. Joe keerde zich driftig naar hem toe.

„Toen wist ik toch zeker nog niet wat dat ouwe mens gezegd had vóór ze dood ging?”

Hij grabelde in zijn broekzak en trok er een verformfaaid stuk koek uit te voorschijn. Dat had hij voor bij zijn koffie bestemd. Hij stak het naar het kind toe:

„Hier, eet maar op.”

Er trok een grijns over het benige, donkere gezichtje. Joe wees op zijn mond. Er is een wereldtaal die door iedereen wordt verstaan die honger heeft. Het kind greep het stuk koek. Het handje dat wel een klauwtje leek, kromde er zich omheen en propte het toen haastig in zijn mond, geheel en al, zoals een uitgehongerde hond gulzig te grote brokken neemt. Hij kauwde, kauwde, slikte . . .

„De laatste haven was vier dagen geleden,” riep de schipper achterom.

De kok sloeg zich tegen zijn voorhoofd.

„En al die tijd heeft dat wurm niks te bunkeren gehad!” riep hij uit. En hij rende met grote stappen weg. Ze hoorden hem de trap af bonken.

„We komen toch al eten te kort, hè mannen?” riep de schipper over zijn schouder.

„Denk je daar wel om, Joe? En waar blijft de koffie?”

Joe wou driftig uitvallen, maar een der anderen hield hem tegen. „De Ouwe wil grappig zijn, snap je dat niet, stommerd!”

De schipper liet één hand los van het rad en draaide zich even helemaal naar hen toe.

„We halen het nièt, jongens,” zei hij ernstig. „We halen geen Kerstmis thuis. Jullie niet en ik niet.”

„Wat een nieuwtje!” spotte Joe.

De schipper leek het niet te horen.

„Daarom,” ging hij voort, „stuurt de hemel zeker Kerstmis naar òns toe. Het kind is er al. Zorgen jullie maar voor een krib.”

„Beter eerst een kom pap,” zei de kok, wiens hoofd weer te zien kwam. Hij liep langzaam omhoog en haast voorzichtig. In zijn twee handen droeg hij een dampende kom. De lepelsteel stak er uit. De kom was vol witte pap.

„En je had geen melk meer, zei je! Leugenbrok!” Joe gaf hem een vrolijke por in zijn ribben.

„Pas op, anders mors ik nog. Elke druppel is goud waard.” De kok keek een beetje schuldig. „Nou ja, Joe, ik had nog een paar blikkies melk gespaard voor de Kerstmiskoffie morgen. Maar die drinken we dan maar zwart.”

„Kleur bij kleur!” spotte Joe. Een paar anderen herhaalden de woorden van de kok.

„Die drinken we dan maar zwart.” Wat kwam het er op aan? Wat er op aan kwam was, dat het kind pap kreeg. De kok zelf lag op zijn knieën bij het kleine negertje en reikte het een volle lepel toe, na er eerst op geblazen te hebben. Het leek wel of ze al pret hadden samen, die twee. Het kind lachte, blies ook, zijn donker handje vatte de lepel beet naast de grote kokshand en de pap kwam in zijn mondje. Toen lachte het joggie nog meer en likte over zijn lippen. Het begon nu snel achter elkaar de hele kom leeg te lepelen. Al die mannen keken toe, de ene kwinkslag volgde de andere.

„Het smaakt niet slecht, wat!”

„Bij uitzondering niet aangebrand!”

„Zijn mond scheurt nog open van die grote lepel!”

De kok lag nog altijd op zijn knieën en hield de kom vast. Joe pakte het ding opeens uit zijn handen en trok hem overeind.

„Dat ding vasthouden kan ik óók wel! Ga jij nou maar naar je vuurpot, ouwe pelikaan! Komt er nog ooit koffie? En onze raasdonders zo hard als keistenen zeker. Duvel op, man!”

De kok liep naar de trap. Maar hij moest zich even omdraaien van verbazing toen

hij Joe nog hoorde roepen: „Raasdonders zonder spek, hoor! Dat laatste stukkie spek is voor de nikker!”

Hij zag nog net hoe het kleine neger-tje de kom leegkrabde. „Lollig,” zei de kok in zichzelf.

Maar wat hij niet meer zag, zou hij misschien nog veel leuker gevonden hebben. Want over het dek draafde Joe, die grote norske kerel, die altijd zo gauw een grote mond opzette, en op zijn schouders zat een klein zwart joggie, dat met zijn twee vuistjes schaterend een roffel sloeg op Joes kaalgeschoren hoofd.

„Wat moet dat?” riep de schipper.

„’t Is hier geen circus!”

„Nee, alleen maar een apenspul, Ouwe! Ik rij die kleine baviaan maar naar de kombuis, daar is ’t warmer dan hier. En veel kleren heeft-ie ook al niet om z’n body.”

„Ga je gang,” zei de schipper, zijn twee handen strak aan het roer. „En vergeet dat kribbetje niet, Joe, je weet wel.”

Een kwartier later lag het joggie lekker te slapen in de warme kooi van Jim de kok en alle mannen waren weer aan hun werk. Het leek wel of er niets bijzonders was. Het schip deinde op de golven, er was nergens land te zien, maar de koers was goed. Over enkele dagen . . . over enkele dagen, ja, als Kerstmis voorbij zou zijn.

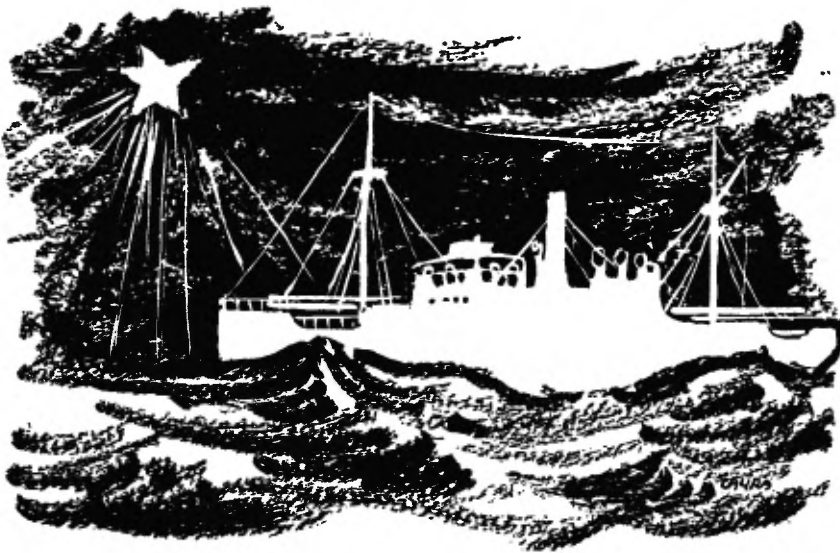
Kwam het door dat kribbetje, dat er niet meer over geklaagd of gekankerd werd? Veel vrije ogenblikken hadden ze niet en slaap hadden ze in geen acht en veertig uren gehad. Maar de een zaagde wat en de ander spijkerde wat en een derde naaide wat en Joe vond een boezeroen die hij

nergens voor nodig had zoals hij zei. En toen de maan vanachter de nog jagende wolken vandaan kwam om te kijken wat er toch aan boord van dat kleine vrachtschip de „Mary-Ann” aan de hand was, zag ze een groepje mannen gebogen over een smalle slaapplaats staan en een van hen tilde een slapend donker kereltje omhoog. Het werd er niet wakker van. Het werd er zelfs niet wakker van toen hem zijn stoffige kleertjes uitgetrokken werden en hij schone aankreeg. Dat ze niet zo precies pasten, wat hinderde dat? Hij werd er mee op de opgerolde deken in zijn nieuwe kribje gelegd en sliep meteen weer vaster voort, met een klein lachje om zijn mond. Verschillende grove, harde handen dekten hem zorgvuldig toe.

Toen het al bijna middernacht was, stond Joe op wacht. Zijn ogen tuurden de duisternis in, alles om hem heen was wijldheid, ruimte, zee en hemel. Hij dacht aan het kribbetje en dan opeens maakten zijn gedachten weer een sprong en dacht hij aan zijn vrouw, die hem vergeefs had verwacht. Kerstavond vandaag, Kerstmis morgen. Ze hield van zulke dagen. Ze was een lieve vrouw, maar niet vrolijk meer zoals vroeger.

Er kwamen stappen aan. Hij herkende de stap van de schipper. Was die nog niet naar kooi gegaan? Die wou het niks beter hebben dan zijn „jongens”. Joes ogen gingen omhoog. De sterren begonnen helderder te worden. De stappen hielden naast hem stil.

„Mooie nacht, Joe.”

„Schipper . . .” zei Joe, „ik, ik wou . . .”

De ander begon te lachen.

„Nou, Joe, dat is zeker voor Kerstmis, hè, dat jij „schipper” tegen me zegt! Zeg maar „Ouwe”, hoor, dan begrijpen we mekaar beter.”

„Oké,” zei Joe. „Maar, Ouwe, wat ik vragen wou, as we nou met een paar dagen in de thuishaven zijn, waar blijft-ie dan?”

„Ergens,” zei de schipper. „Dat maakt de hemel dan ook wel in orde.”

„Mag ik 'm?”

De ogen van de schipper, ogen die gewend waren aan zon en wind en strenge orde op zijn schuit, werden even heel zacht. Zijn gedachten herhaalden zijn eigen woorden „dat maakt de hemel wel in orde.” Had God het al in orde gemaakt?
 „Jij?! Maar Joe! Wat moet zo'n ruwe zeebonk als jij nou met een Kerstkind?”
 Joe draaide wat met zijn duimen.
 „Och, zie je, Ouwe, me vrouw heeft nooit een kind gehad. En ze had er zo naar verlangd. Ik denk dat het d'r niet zoveel schelen kan of het wit of zwart ziet.”
 „En jij?”
 „Ik heb een aardig beetje op de spaarbank staan. Wat dat betreft . . .”
 „Zo? Nou, dan moet je vrouw het maar zeggen, hè. Over een dag of drie. Twee en een half.”
 „De kok heeft 'm al geleerd om „mamma” te zeggen. Hij zegt het zo lollig.”
 Ze stonden nog even naast elkaar, hun armen op de verschansing geleund. Aarde, zee, en hemel, het leek alles één geworden. Morgen Kerstmis. Met zwarte koffie en zonder spek. Maar het Kind was er. Daarvoor had de hemel gezorgd. De rest moesten de mensen zelf doen.
 „Wel te rusten, Joe!”
 „Maf ze, Ouwe.”
 De een ging linksom, de ander bleef nog staan en keek de verdwijnende gestalte na.
 „Een beste kerel,” mompelde de schipper in zichzelf.

Van de klok, die niet meer zingen wilde

THEA BECKMAN

An de rand van het Sparrewoud lag een klein dorp: Winterloo geheten. De bewoners van het dorp waren hardwerkende mensen: houthakkers, timmerlieden, smeden en jagers en ze waren geweldig trots op hun kerk, die ze lang geleden met hun eigen handen hadden gebouwd. Het mooiste van de kerk was wel de toren, die hoog boven de bomen uitstak en waarin een prachtig klokkespel hing. Drie klokken waren er. Eén heel grote met een heerlijke, diepe klank: Bóm! Eén kleinere, met een védragend vol geluid: Bám!
 En één kleine, met een heldere hoge toon: Bím. Wanneer des zondags de sterke smid aan de klokketouwen trok, galmden de klanken hoog over het dorp en het Sparrewoud: Bom, Bam, Bim, Bom, Bam, Bim, zodat de mensen blij uit hun huizen kwamen en zich naar het kerkje spoedden. Maar het allermooiste . . . dat was de

Kerstnacht. Dan zongen de drie klokken eens zo mooi, dan stegen de klanken van hun bronzen monden hoger en hoger, tot ver in de sterrehemel, dan voelden de mensen uit Winterloo dat het toch een heel heerlijke en heel heilige nacht was, waardoor zij gingen en in hun harten was vreugde, stille dankbaarheid en diepe eerbied.

Maar op een dag, in de herfst, gebeurde er iets ontzettends. De bliksem sloeg in en de mooie, oude kerk brandde tot de grond toe af. Alleen . . . de toren bleef staan. Maar die bleek toch zo beschadigd te zijn, dat de timmerman van het dorp verklaarde: „Die toren moeten we afbreken, anders valt hij vandaag of morgen om, en gebeuren er ongelukken.” Iedereen begreep dat hij gelijk had. De half-verbrande toren leverde een groot gevaar op en moest worden afgebroken. De enige troost die de mensen overhielden was: dat de klokken behouden waren gebleven. De smid krom moedig naar boven, gevolgd door de timmerman en de brandmeester. Aan dikke touwen lieten zij voorzichtig de drie bronzen klokken zakken. Die werden veilig weggeborgen in een leegstaande schuur en daarna werd de toren gesloopt. De mensen uit Winterloo hadden geen kerk meer.

Maar zij gingen niet bij de pakken neerzitten. Ze bouwden een nieuwe kerk, weliswaar niet van steen en ook niet zo mooi als de oude, die nu was verbrand. Neen, het was een eenvoudige houten kapel, zonder toren, zonder gekleurde ramen, maar met evenveel toewijding en liefde opgericht als eenmaal de kerk, die nu in puin lag. Alleen . . . hoe zou men nu de klokken moeten luiden, nu er geen klokketoren was? „O,” zei de timmerman. „Later, als we met ons allen voldoende geld bijeen hebben gebracht om een nieuwe stenen kerk te bouwen, kunnen we de klokken natuurlijk in de nieuwe toren hangen. Tot zo lang — want dat kan wel jaren duren eer het zo ver is — zal ik een stellage bouwen van dikke houten balken. Iedereen moet meehelpen. Boven in die houten stellage hangen we dan onze mooie klokken, zodat de

smid toch weer elke zondag de dorpelingen naar de kerk kan roepen."

Het was een prachtig plan en het werd onmiddellijk uitgevoerd. De stellage verrees naast de eenvoudige houten kapel en de klokken werden met veel moeite er bovenin opgehangen. Nu konden ze weer zingen en luiden, en nu zou Kerstmis dit jaar tóch een heerlijk feest worden, net als andere jaren. Maar o, wee . . . er scheen toch iets met de klokken te zijn gebeurd! Toen de smid aan de zware touwen trok, hoorden de bewoners van Winterloo alleen Bóm, Bám . . . en verder niets. De kleine klok, met de heldere tonen, die zo lieflijk over de besneeuwde velden konden klinken, die zulke heerlijke echo's in het woud konden oproepen . . . gaf geen geluid. Hoe de smid ook trok aan het touw, hoe hij ook zijn best deed: de kleine klok zwaaide weliswaar heen en weer, maar de klepel bleef zó stokstijf hangen, dat zij niet eenmaal de bronzen mantel raakte en niet eenmaal de heldere toon tevoorschijn riep. De burgemeester, de smid, de timmerman en al de houthakkers van Winterloo begrepen er niets van. Was er dan toch iets met de kleine klok gebeurd tijdens de grote brand of daarna, dat zij nu geen geluid meer kon geven? De timmerman en de smid klommen in de houten stellage, helemaal tot boven aan toe en bekeken de kleine klok van onder en van boven, van binnen en van buiten, maar ze konden niets vinden. De klepel hing goed, de bronzen mantel was niet gebarsten, de klok was helemaal gaaf. En tóch, zodra iemand aan het touw trok, leek het wel of de kleine klok bevroor; hij werd stijf en strak en niet één toontje kwam er uit hem. Het was om wanhopig te worden.

De mensen gingen hoofdschuddend naar huis en op de eerste Adventszondag klommen alleen de twee grote klokken over het dorp en over het woud; de kleine zweeg.

„Wat is er met jou?" bromde de grootste klok. „Ben je soms verkouden? Bóm!"

„Ben je niet blij, dat we gered werden en nu weer mogen luiden over het dorp en over het Sparrewoud? Bám," vroeg de tweede klok. „Al zijn we dan opgehangen in een stellage van balken, inplaats van in onze oude, mooie toren, we kunnen onze plicht weer doen en dat is heerlijk. Bám."

Maar de kleine klok gaf geen antwoord, bleef stijf en stug hangen en deed of hij sliep.

„Ik begrijp er niets van," bromde de grote klok weer. „Bóm. Het lijkt wel, of hij niet wíl zingen! Bóm!"

Maar de kleine klok zweeg en hield zich stijf en strak.

O, hij had het wel gehoord! En hij had ook gehoord, hoe de dorpsbewoners hoofdschuddend met elkaar het geval bepraatten, hoe niemand er iets van begreep. Maar de kleine klok wilde niet zingen zolang hij in een houten stellage van balken hing. Want de kleine klok was hoogmoedig. Hij wilde alleen zingen en roepen, als hij hing in een échte kerktoren, hoog boven de bomen en de daken, dicht bij de blauwe hemel en de zilveren sterren.

Dit houten noodgebouw, waar de klokken bijna in de open lucht hingen, dit was hem veel te min. Hij vond het beneden zijn waardigheid, hij scháámde zich voor de ruwe stellage. En daarom had hij zich voorgenomen geen geluid meer te geven, eer hij weer in een echte kerktoren hing. O zo!

Kerstmis naderde, maar de mensen waren niet zo blij als anders. Ze vonden het heel jammer, dat de kleine klok blijkbaar stuk was en geen geluid meer gaf. Juist die heldere, hoge klank van de kleine klok had hen altijd zo vrolijk en dankbaar gemaakt, juist die had zo heerlijk kunnen zingen van de Grote Belofte die het Kerst-

feest is. En nu . . . nu bromde wel de grote klok Bóm en de tweede klok galmde deftig Bám, maar de kleine klok met het stralende Bím zweeg . . .

Kerstavond brak aan en de mensen zaten in hun huizen om de tafel geschaard, dicht bij de snorrende kachel en ze keken met blijde ogen naar de Kerstboom in hun kamer, waarin de kaarsjes zo prettig stonden te branden en waarin het Engelenhaar glinsterde. Ze aten zelfgebakken krentebrood en de kinderen zongen met fijne stemmetjes de oude Kerstliederen.

En buiten, onder de heldere sterrehemel, in de koude avond, stond de houten stel-lage met de drie klokken. De klokken wachtten: tot straks de smid naar buiten zou komen om hen te luïden, want dan zou het opeens Kerstnacht zijn! Het was heel

stil daarbuiten. En donker. Alles wachtte, wachtte op het Grote Uur. Opeens kreeg de kleine klok een schok, want daar vlak naast hem op een dikke balk zat een verrukkelijke gestalte, die helemaal uit licht scheen te bestaan en die gespannen op hem neerkeek.

„Wie ben je?” vroeg de kleine klok zacht. „Ben je een Engel?”

De lichte gestalte knikte en lachte even.

„Ja, ik ben de Kerstengel. En ik wacht tot het grote uur weer begint, het grote uur van elk jaar, waarin ik weer zingend ten hemel mag stijgen, zoals toen . . . toen het Kindje Jezus werd geboren.”

„O,” zei de kleine klok vol ontzag. „Was . . . was jij daar dan bij? Toen?”

Weer knikte de Engel en hij streek even zijn vleugels glad. Het was of er een zilveren regen op de kleine klok neerdaalde.

„Ja, ik was er bij,” zei de Engel zacht. „Ik vloog boven de stal in de grot en keek neer op de kribbe, waarin het Kindje werd neergelegd, gewikkeld in doeken. O, het was zo heerlijk, zo mooi. Het Kindje keek naar boven, keek naar mij en stak de armpjes naar mij uit. Wat was ik toen gelukkig! De hele stal, die armelijke, vieze stal straalde opeens in een heerlijk licht, het stro leek gesponnen goud, de doeken waarin het Kindje door Zijn moeder was gewikkeld, leken geweven uit zilver en maanlicht, de os en de ezel schenen plotseling koninklijke dieren uit een koninklijke stal, inplaats van arme, afgewerkte beesten. De wereld veranderde, werd eensklaps mooi en goed en hoopvol . . . Ik was zó blij. zó ontroerd . . .

Ik vloog omhoog, de sterren tegemoet en zong, zong! Ik zong van Gods goedheid en van het Kindje Jezus, dat daar in het stro lag, als het armste onder de arme kinderen . . . Ik kon al dat geluk, al die vreugde niet alleen dragen. Om mij heen hoorde ik de andere Engelen zingen, duizend Engelen en hun stemmen klonken als het tinkelen van de sterren. Maar het was niet genoeg, ik wilde nog méér blijde stemmen horen, nog méér gelukkigen zien. En ik vloog verder, over de velden en heuvels en toen zag ik de arme schaapherders zitten, die zich warmden aan een vuurtje en somber dachten aan hun droevig leven. Toen daalde ik midden tussen hen neer en verkondigde hun de blijde boodschap, dat Jezus was geboren. Ik zong voor hen, wáár zij hem konden vinden en ze sprongen op en liepen naar de grot om Hem te aanbidden.

Ze waren zo blij, zo blij. Al die arme mensen, in hun lompen en op hun kapotte schoenen, vergaten hoe treurig hun leven was. Want opeens was daar de Grote Blijdschap gekomen. De klokken begonnen vanzelf te luiden, de sterren dansten, de Engelen zongen, zongen . . .

En elk jaar, op het Grote Uur, denk ik aan die wondere nacht, de nacht waarin het Kindje kwam: zo arm en toch zo rijk, zo klein en hulpeloos en toch groter dan de hemel en de aarde tezamen.”

De kleine klok luisterde naar de Engel en in gedachten zag hij al dat heerlijke waarvan hem verteld werd. O, hoe verlangde de kleine klok er nu opeens naar om óók weer te zingen, te verkondigen die Grote Blijdschap, zoals al de voorgaande jaren van zijn leven. Hij begon zich te schamen over zijn hoogmoed.

„Waarom wil ik geen geluid geven, waarom ben ik zo koppig en verwaand? Jezus kwam ter wereld in een armelijke stal, lag op puntig stro en had zelfs geen kleertjes. En ik, een doodgewone kerkklok, dacht dat het beneden mijn waardigheid was om te zingen in een houten stellage.

Ik wilde een mooie kerk hebben, alsof je alleen maar blij kunt zijn in een rijke omgeving! O, wat ben ik dom en slecht geweest. Ik ben niet waard om het Grote Uur in te luiden.”

Treurig en beschaamd liet de kleine klok zijn klepel hangen. De Engel keek mild

op hem neer, streelde even met een lichte hand over de bronzen mantel van de kleine klok en fluisterde:

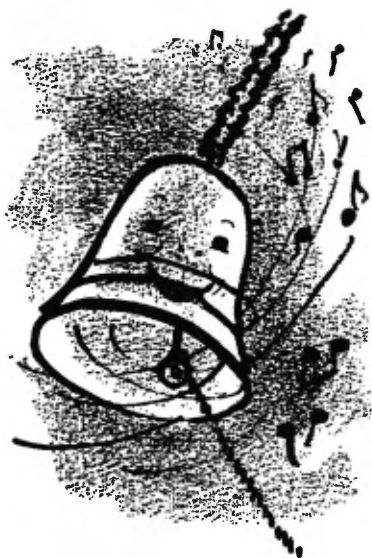
„Kijk, het Grote Uur is gekomen. De smid verlaat zijn huis, hij loopt snel. Hij verlangt er naar de klokken te luiden en de Blijde Boodschap te helpen verkondigen. O, ik voel dat ik weer moet zingen, zoals toen . . . zingen in de sterren! Vaarwel kleine klok.” De Engel vloog omhoog, steeds hoger tot midden tussen de sterren, en zong, zong, zong . . .

De smid had nu de houten stellage bereikt, waar de drie klokken roerloos wachtten. Hij greep het touw en begon het zware werk. Bóm, galmde de grote klok, vervuld van een diepe vreugde. Bám, zong de tweede klok en de mensen in de huizen stonden op en vouwden de handen. Bím, juichte opeens ook de kleine klok, toen hij de ruk aan zijn touw voelde. Bim, Bim, Bim, Jezus is geboren. Juicht, gij mensen, het is feest, feest, feest. Bom, Bam, Bím!

De bewoners van Winterloo kwamen uit hun huizen en liepen over de witte wegen in de richting van hun kapel. Ze luisterden met stralende gezichten naar de roep van de klokken.

„Hoor je dat?” riepen ze elkaar blij toe. „De kleine klok zingt weer.”

Maar niemand wist van de Kerstengel, die de kleine klok van zijn hoogmoed had genezen.

De vergeten kerstboom

N. G. J. VAN SCHOUWENBURG

Ik kan 't me haast niet voorstellen, dat ik zeven weken geleden nog in 'n bos in Denemarken stond. Rondom me allemaal dennebomen, zoals ik, en allemaal even oud.

We hadden echt plezier met elkaar en we vertelden elkaar van allerlei. Dat konden we alleen doen als er wat wind was, die onze takken bewoog en door onze toppen

ritselde. Want dan begrepen we van alle andere dennebomen, wat ze zeiden en vertelden. Dat gisteren de boswachter nog voorbij was gekomen. Met een bus met witte kalk en een kwast, en dat hij sommige van ons een streep op de bast had gegeven. Mij ook. Een eindje verderop stond een oude boom. We beschouwden hem allemaal zo'n beetje als onze grootvader, en vroegen hem: „Wat betekent nu die witte streep op onze

bast? Weet ù dat, grootvader?” Dan kwam er antwoord. Bij de eerste de beste windstoot hoorden we grootvader zeggen, dat alle jonge bomen, die van de boswachter een streep hadden gekregen, over enkele dagen zouden worden geroid. En wat dat dan wel was, dat rooien, vroegen we. Grootvader zei, dat het pijn zou doen, maar dat het ook een eer was. Want we zouden mogen dienen om in de huizen van mensen, ver weg, kerstboom te zijn, mooi versierd, en verlicht, in de huiskamer. En dan kwamen er kinderen bij ons zingen en lagen er cadeautjes om ons heen. „En . . . dán”?, vroegen we grootvader. Want de slimsten onder ons begrepen wel, dat een denneboom, die eenmaal uit het bos is weggehaald, daar nooit meer terug zou keren. „Nooit zullen we de eekhoorns meer zien,” zei m'n

viendje naast me, „en nooit meer de herten, en de wind zullen we niet meer horen . . .” En misschien wist Grootvader dat ook wel, maar hij wilde het ons, denk ik, niet zeggen.

En toen, op een morgen dat de zon laag in ons bos scheen, kwamen de mannen met de zaag. En daar gingen we — alle bomen die door de boswachter waren aangestreept. Allemaal werden de viendjes afgezaagd . . . maar ik niet. Ik hoorde de mannen tegen elkaar zeggen: „Deze magerere scharminkel, met die kale top, moe-

ten we er maar met de wortels er bij uithalen. In de wagen heb ik nog een oude zak, en die doe ik er dan wel omheen." Hadden ze medelijden met me? Mijn vriendjes hoorde ik kermen van pijn. Want ook een denneboom heeft gevoel — al denken de mensen van niet, en al horen ze ons nooit schreeuwen.

Maar, wat konden we doen? Eindelijk zei een van de mannen: „Ik geloof, dat we ze allemaal hebben, Jörgen! We gaan opladen.”

Ze pakten me ruw beet, droegen me naar het pad dat een eindje verder was, en daar werd ik in een wagen gegooid, zo maar op een harde vloer. En naast me en bovenop me kwamen de vriendjes uit het bos en toen we geen adem meer konden halen en niets meer konden zien, gingen er een paar dikke touwen over ons heen, hoorde ik de mannen op de bok klimmen en „vort” zeggen tegen het paard, en daar reden we. Het begon al donker te worden toen we bij het station kwamen. Ik dacht: nu krijgen we zeker wat te drinken, want je kreeg dorst van zo'n reis, en in het bos had ik de regen op m'n naalden en takken altijd heerlijk gevonden. Maar we kregen niets. Ik hoorde Jörgen en de andere man van de bok springen en tegen hun kameraad zeggen: „Nou vlug de rommel er af en in die wagon, dan kunnen wij naar huis. Geef jij het paard even wat voer.” Ik begreep het al; een paard heeft het beter dan een boom.

De touwen werden losgemaakt en wij van de wagen gehaald en in de spoorwagon gebracht. *Gebracht?* Je kon wel zien, dat de mannen naar huis wilden, want ze góoiden ons er in. „Vol, deze”?, zei de ladingmeester. „Ja,” zei Jörgen, „je kunt de wagen afsluiten. Dat deed de spoorman. Het werd pikdonker om ons heen en het tochtte door de vloer. Maar dát was geen wind, die ons aan het praten maakte. We waren allen stil omdat we niet wisten waar we heen gingen, al begrepen we, dat het ver weg moest zijn, want anders ging je immers niet met de trein!

We reden heel lang door en toen hoorden we een verschrikkelijk lawaai. „Langzaam, langzaam,” riep iemand, „en zo ver mogelijk doorrijden op de boot. In Hamburg deze wagon afkoppelen, want die is voor Nederland.” Ik stootte m'n vriendje naast me aan. Eerst dacht ik dat hij sliep, maar hij was wakker en zei, dat-ie 't al gehoord had en dat het heel ver was, naar Nederland.

Na een tijdje varen hoorde ik de boot fluiten, en ik schrok er van. We waren zeker aan de overkant. De boot meerde met een stootje aan de kant, er werd geschreeuwd en gelopen, en toen gingen we weer rijden. „Nou zijn we in Duitsland,” zei m'n vriendje. Er klonk iets in z'n stem van „we komen nooit meer terug . . .”

In Hamburg, want daar moest het wezen, hebben we lang stilgestaan, en onze wa-

gen kwam telkens op een ander spoor. Tenminste, dat gevoel had ik. Ik hoorde ook, hoe we weer werden aangekoppeld. Zeker aan een andere trein. En eindelijk gingen we weer. Dat zou dan wel naar Nederland gaan, want dat had ik die man immers horen zeggen.

Hoe lang we tóen gereden hebben, weet ik heus niet meer. Maar toen we eindelijk stilstonden, kon ik door de kieren van de wagen zien dat het dag was, en op de loods van het station, waar we stilstonden, stond Oldenzaal. Was dat Nederland?

Er kwam weer een man langs de trein en die zei wat tot een ander, maar dat kon ik niet verstaan. Hij gaf een tik op de deur van onze wagen en uit wat hij zei maakte ik op dat we naar Deventer gingen.

Daar kwamen we dus, en toen werden we eindelijk gelost. Eerst weer uit de wagen op een vrachtauto — en ze deden maar net of je stukken steen was — toen in een schuur, en de volgende dag werden we met z'n veertigen afgehaald door een vrouw met een paard en wagen. Ik hoorde een heel gesprek tussen

haar en de man-van-de-schuur. Die wisten natuurlijk niet dat dennebomen alles kunnen verstaan. De vrouw zei, dat ze er veertig moest hebben. „Maar mooie, hoor!”, zei ze. „Ze zijn duur genoeg van 't jaar.”

We werden dus gewoonweg verkocht. En om de eer te kunnen krijgen, dat we in de huiskamers van een Nederlandse familie het Kerstfeest zouden opvrolijken, moesten de mensen dus betalen . . . Ik vond het erg vreemd. Toen de man mij uit de stapel trok, zei de vrouw: „Nee, deze liever niet, die is te kaal aan de top.” Maar de man zei, dat ze mij óók moest nemen, want de prijs was „door mekaar” en je kon niet alléén „de eerste klas spullen hebben”.

Zo ging ik mee. Op de wagen de stad door. Op de markt werden we uitgeladen en allemaal op straat gezet, met een touw om ons heen. Dat deed de man van de vrouw. En toen dat klaar was, zei hij tegen haar: „Ziezo, die zijn binnen en nou beginnen we morgen met de verkoop. Vanavond zal ik ze nog prijzen.” We kregen toen 's avonds een papiertje in onze takken, en daar stond zeker de prijs op. Maar drinken kregen we niet, want het was droog en „dat was mooi weer om ze goed te houden”, zei de vrouw.

Die eerste dag-van-de-verkoop, want zo zal ik het nu maar blijven noemen, was er nog niet veel belangstelling voor ons. „Niets te doen nog,” zei de vrouw tegen haar man, die af en toe eens kwam kijken. Maar de man zei: „Dat kómt nog wel. 't Is nog twaalf dagen voor Kerstfeest.”

Toch ging op die eerste dag al één van ons weg. De grootste. In het bos noemden we hem „de lange”. Ik stond vlak naast hem. Naar mij werd niet gekeken door de meneer die „de lange” kwam kopen. „Net groot genoeg voor m'n étalage,” zei hij

tegen de vrouw. „Ik heb al rood licht en draden met sneeuw — mens, je moet eens komen kijken.” De meneer laadde „de lange” op een bakfiets en ging weg. We waren er nog bijna allemaal, en toch had ik het gevoel dat het stiller was geworden, een beetje eenzaam zelfs, nu een van onze goede vriendjes naar een winkel werd gebracht en we hem wel nooit meer zouden terugzien. Ik begreep het wel: dat was ons lot. We zouden naar alle kanten in de stad worden verspreid en van elkaar niet weten waar we bleven. Grootvader in het bos had het óók geweten: we kwamen nooit meer in Denemarken terug. En de *eer*, waarover hij het toen gehad had, dat we in huiskamers bij mensen de feestvreugde zouden mogen verhogen, vond ik maar twijfelachtig. 'kWas veel liever in het bos gebleven waar we elkaar allen zo goed kenden, en waar de eekhoorns waren en de herten, de frisse wind en de regen.

Langzamerhand kon ik toch wel merken, dat het Kerstfeest naderde. Elke dag werd het drukker op de markt en ook elke dag werden er meer bomen verkocht. En door allerlei mensen. Er kwam bijvoorbeeld een moeder met twee jongetjes. Een van hen zei: „Moeder, laten we déze maar nemen — die is niet zo duur.” Maar die moeder zei: „Nee, jongens, die is wel een beetje goedkoper, maar hij is van boven niet zo mooi . . .” Dat ging dus om mij. 'k Had het immers al gehoord, in de schuur bij de handelaar, dat „m'n top niet zo vol was”? En dat gebeurde nog enkele keren. Er waren mensen, die een goedkope kerstboom wilden hebben, en toch vonden ze mij blijkbaar toch te duur voor wat ze er voor kregen. Zou ik alleen overblijven? En, als dat zo was, wat zou er dán met me gebeuren? Terug naar Denemarken en naar ons bos? Maar, dat zou toch wel niet, want dat was natuurlijk veel te duur. En bovendien, in ons bos, waar alle vriendjes weg waren, zou het toch ook maar koud en eenzaam zijn . . .

Je kon wel zien, dat de notaris veel geld had, want hij zocht de mooiste en duurste van ons uit en die moest nog thuisgebracht worden ook. En de mevrouw van de dokter — dat hoorde ik de man tegen z'n vrouw zeggen — kocht zelfs twee boompjes. „Een voor m'n getrouwde dochter,” zei ze. Die woonde dus zeker ook in Deventer. Eén van m'n vriendjes ging naar een wijnhandel en een andere was voor een zondagsschool, „want dat zijn de kinderen zo gewend,” zei de juffrouw, die hem kwam kopen. „En, ziet u,” vertelde ze aan de vrouw, „vorig jaar hebben we bijna brand gehad, want toen is er een kaarsje gaan lekken en brandden er al een paar takken, maar dit jaar hebben we elektrische kaarsjes, en dat is wel niet zo mooi, maar het is ongevaarlijk, met kinderen en in een lokaal.”

Het werd stiller en stiller om me heen. Als 's nachts de wind over de markt kwam, hoorde ik nog maar weinig stemmen van de andere bomen. Elke avond snoerde de man het touw om ons heen wat verder aan. En gisteren hoorde ik hem tegen de vrouw zeggen: „We komen best van ze af, dit keer. Alleen die ene daar . . .” „Nou

ja," zei de vrouw, „als we dáármee blijven zitten, nemen we die zelf maar mee. Je wil zelf óók wel iets hebben.” „Die ene daar” was ik. Ik zal er ook wel niet mooier op geworden zijn, al die dagen hier op de markt. Maar toch schaamde ik me een beetje, dat niemand me hebben wilde, omdat ik er een beetje armetierig uitzag . . .

En zo ging het ook! Op de avond voor Kerstfeest waren we nog met z'n drieën over. Dat was maar een korte tijd, want de beide andere boompjes werden verkocht. Er zijn altijd mensen die tot het laatste wachten. „Vooruit maar,” zei de man. „Het zijn de laatste en U krijgt ze twee kwartjes goedkoper.” Daar gingen ze — en ik was alleen. 'k Hoorde een klok luiden en door de hoge ramen van de kerk zag ik licht branden. Het werd stil op de markt en het was koud. En rondom me heen werd door

een man met een grote bezem de markt schoon geveegd en gingen alle afgeval- len takken en naalden op een wagen. „Dat brándt!” zei die man tegen de vrouw. Toen nam ze mij onder haar arm en ging ik met haar naar huis.

Het was nog een heel eind. We gingen door allerlei straten en winkels zag ik niet meer, behalve dan dat de vrouw stil bleef staan bij een wijnhandel en even keek naar de kerstboom in de étalage. Die had bij ons gestaan! Hij was niet meer te herkennen, want de winkelier had hem erg mooi gemaakt, zoals de mensen zeggen. Alle

takken hingen vol met kleurige toeters en kabouters, papegaaien en ooievaars, zilveren en gouden ballen. De hele étalage hing vol met sneeuw-aan-draden en de lampen hadden rood papier . . . De winkelier kwam naar buiten en hij was het met de vrouw eens, „dat-ie het móói deed.”

Maar eindelijk waren we dan toch bij de vrouw thuis. In een kleine straat en in een klein huisje. Ze zuchtte even, toen ze me neerzette bij de buitendeur om haar sleutel uit haar tasje te zoeken. Toen gingen we naar binnen. De man zat aan de tafel een krant te lezen. Hij keek even op en zei: „Zo, ben je

daar, en heb je hem maar meegebracht?” De vrouw zei, dat ze me niet wilde laten staan voor de vuilnisman, die de markt was komen schoonvegen. Dat vond ze een beetje zielig, zei ze, en bovendien: „we moeten zelf óók wat hebben.” Dat vond de man best en hij ging meteen een emmer halen van de binnenplaats, deed er zand in en zette mij toen midden in die emmer. Het was maar een vreemde gewaarwording, als je gewend bent om in het bos te staan en met het zachte mos aan je stam . . .

„Nou nog even wat optuigen,” zei de vrouw. Ik kreeg sneeuwvlokken op mijn takken en een paar zilveren slingers er doorheen, en boven op mijn hoofd — dat noemde de man „de top” — kwam een blinkende ster te staan. Hier en daar kreeg ik een paar rode en witte kaarsjes op mijn takken, en dat deed even pijn, als de knijper er op werd gezet. En toen stond ik daar, tegenover de schoorsteen, en de man en de

vrouw zaten even stil naar me te kijken. Daar, in dat kleine huisje, heb ik de kerstdagen in Nederland doorgebracht. Ik hoorde bekende liederen uit de radio komen, en in de stad luidden de klokken en herhaaldelijk zeiden de man en de vrouw tegen elkaar, dat ze niet begrepen dat ik overgeschooten was, „want zo was het toch heus een lief boompje.” Ze hadden vreugde aan me!

En ik zelf? Ik was alleen overgebleven, en niemand vond me de paar gulden waard om me mee te nemen. Maar de vrees die ik had dat ik eenzaam en alleen op de markt zou overblijven en geen mens meer naar me zou omkijken, was voorbij. Ik hoorde tóch bij het feest en bedacht dat Grootvader in het bos gelijk had, toen hij zei dat we mochten dienen om mensen wat blijdschap te geven. Ik kon het niet zeggen, natuurlijk, al had ik de man en de vrouw graag willen laten merken, hoe dankbaar ik was, dat zij me niet vergeten hadden en dat ze met zorg en liefde zelfs elke dag wat aan me deden: de slingers wat recht hangen, de kaarsjes vernieuwen en de sneeuw weer goed leggen. Er werd

voor me gezorgd! En lang bleef ik in de huiskamer staan, wel twee weken.

En toen? Naar ons bos ging ik niet terug. Daar was immers ook niemand meer van de vriendjes.

Maar de vrouw „deed me niét weg,” zei ze tegen haar man. „Hij heeft bovendien zijn wortels nog,” zei ze, en ze zette me in haar tuintje. „En als het wat wórdt,” zei ze tegen haar man, „dan halen we hem volgend jaar weer in huis.” Of dat gebeuren zou, kon ik nu nog niet weten, maar ik was ervan overtuigd, dat ze goed op me zou passen. Ik zou vriendschap sluiten met het seringenboompje dat naast me stond, en met de madeliefjes die zéker weer in het grasveldje zouden gaan bloeien en in het diepst van m'n stam was ik dankbaar, dat een ander wat om me had gegeven en het waard vond mij bij zich te houden!

De appel

RUTH SAWYER

Er woonde in Duitsland eens een kleine klokkenmaker die Hermann Joseph heette. Hij woonde in een kleine kamer met een werkbank, een kast voor zijn hout en zijn gereedschap, een buffet voor zijn bordjes, en een bed op rolletjes, dat onder zijn werkbank stond. Daarnaast stond een krukje en dat was alles, behalve de klokken. Er waren er wel meer dan honderd: klein en groot, bewerkt en eenvoudig, sommige met houten, andere met porceleinen wijzerplaten, pendules, koekoekklokken, klokken met en zonder klokkenspel; en die hingen allemaal aan de muur, die

je bijna helemaal niet meer kon zien. Voor het éne kleine raam dat er was, stond op een plank de mooiste klok voor de voorbijgangers geëtaled. Vaak stonden die stil en dan zei er een: „Kijk, Hermann Joseph heeft een nieuwe klok gemaakt. Dat is de mooiste van allemaal.” En als iemand dan een klok wou hebben, dan ging hij naar binnen en kocht er een. Zoals ik zei: Hermann was een kleine klokkenmaker. Dat kwam omdat zijn rug gebogen was en zijn benen krom waren. Maar er was geen vriendelijker gezicht in de hele stad als het zijne en de kinderen hielden van hem. Altijd als er speelgoed gebroken was of een pop een arm had verloren of een been of een oog, dan bracht het onvoorzichtige moedertje die pop regelrecht naar Hermanns winkeltje.

„Dit kindje moet beter gemaakt worden,” zei ze dan. „Wil je dat nu voor mij doen?” En waar Hermann ook mee bezig was, hij legde zijn werk op zij, om de gebroken pop te maken: en hij vroeg er nooit een cent voor. „Koop er maar wat lekkers voor, of, nog beter: spaar het maar tot Kerstmis,” zei hij altijd.

Nu was het, lang geleden, gewoonte, dat de mensen die in de stad woonden op Kerstmis geschenken naar de Kathedraal brachten en die voor Maria en het Kind neerlegden. De mensen spaarden het hele jaar door, zodat ze met Kerstmis iets bijzonder moois konden kopen. En men beweerde dat, als iemand iets bracht dat het Christuskind mooier vond dan welke gave ook, Het zich op Maria's arm naar voren boog om het aan te pakken. Dit was natuurlijk maar een legende. De oude Herr Graff, de oudste inwoner van de stad, kon zich niet herinneren dat het ooit gebeurd was en veel mensen lachten alleen al bij het idee. Maar de kinderen spraken er vaak over en de dichters maakten er de prachtigste verzen over. Vaak waren er geweldig dure geschenken en de gevers stonden dan te wachten en toe te kijken en fluisterden dan in zichzelf: „Misschien zal nu het wonder gebeuren.”

De mensen die geen geschenken konden geven gingen toch op Kerstavond naar de kerk en keken naar de geschenken van anderen, luisterden naar de liederen en bewonderden de brandende kaarsen. De kleine klokkenmaker was één van hen. Vaak hield iemand hem tegen en vroeg dan: „Hoe komt het toch, dat jij nooit een geschenk brengt?” Eens vroeg de bisschop zelf: „Waar is jouw geschenk voor het Kind? Mensen die armer zijn dan jij hebben wel iets gebracht.” En Hermann had gezegd: „Wacht maar, dan zult U eens wat zien. Eens zal ik ook een gave brengen.”

De waarheid was, dat de kleine klokkenmaker het hele jaar door alles weggaf en er met Kerstmis nooit iets over was. Maar hij had een prachtig idee. Iedere minuut die

hij over had bij het klokkenmaken werkte hij er aan. Het had hem jaren en jaren gekost; niemand wist er iets van behalve Trude, het dochtertje van zijn bureu. En Trude was van klein meisje een huismoedertje geworden, en nog steeds was het geschenk niet klaar.

Het was een klok, de meest schitterende, de mooiste klok die men ooit had gezien; en ieder stukje was met liefde en zorg gemaakt. De kast, het uurwerk, de gewichten, de wijzers en de wijzerplaat, dat alles had jaren werk gekost. En nu zag Hermann dan dat hij het voor deze Kerstmis af kon hebben als hij zich een beetje haastte. Hij repareerde nog steeds het speelgoed van de kinderen, maar geen gewone klokken meer; daardoor verkocht hij veel minder, en vaak was zijn kast leeg en ging hij met een lege maag naar bed. Maar hij werd alleen een beetje magerder en zijn gezicht werd steeds vriendelijker. Intussen werd de klok, die het geschenk zou zijn, altijd mooier en mooier. Hij stelde de stal met de kribbe voor; Maria knielde naast de kribbe waarin het kleine Christuskind lag; de deuren stonden open en daardoor kwamen de uren naar buiten. Er waren drie koningen en drie schaapherders en drie soldaten en drie engelen; en als de klok het hele uur sloeg knielden ze om beurten in aanbidding voor het slapende Kind neer, terwijl de zilveren klokjes het „Magnificat” speelden.

„Zie je,” zei de klokkenmaker tegen Trude, „dat betekent, dat we niet alleen op zondagen en feestdagen het Christuskindje moeten aanbidden en geschenken brengen, maar iedere dag, ieder uur.”

De dagen gingen snel voorbij, net zo snel als wolken die door de wind worden voortgedreven, en de klok was eindelijk klaar. Hermann was zo trots op zijn klok, dat hij hem voor het raam zette om hem de voorbijgangers te laten zien. Er waren groepen mensen die daar de hele dag stonden te kijken en zich afvroegen of dit nu het geschenk zou zijn waar Hermann over gesproken had — zijn geschenk op Kerstavond voor het Kind.

De dag voor Kerstmis kwam. Hermann maakte zijn winkel schoon, wond al zijn klokken op, borstelde zijn kleren en ging toen nog even naar die heel bijzondere klok kijken, om er zeker van te zijn dat alles in orde was.

„Hij zal vast niet afsteken bij al die andere geschenken,” dacht hij blij. Hij was zelfs zo blij dat hij al zijn geld, op een stuiver na, aan een blinde bedelaar gaf die zijn huis voorbij kwam. En toen hij zich herinnerde, dat hij sinds het ontbijt nog niets had gegeten, besteedde hij die laatste stuiver aan een Kerstappel om die op te eten met een korst brood die hij nog had liggen. De appel legde hij in de kast; als hij gekleed zou zijn zou hij die eten. Toen ging de deur open en Trude kwam huilende binnen.

„Kindje, Kindje, wat is er aan de hand?” vroeg hij en hij sloeg zijn arm om haar heen.

„Mijn man heeft een ongeluk gehad en al het geld dat wij gespaard hadden voor een boom en lekkers en speelgoed heb ik aan de dokter moeten betalen. Hoe moet ik dat aan de kinderen vertellen? Ze hebben de kaars in de vensterbank al aangestoken en wachten op de Kerstman.”

De klokkenmaker lachte vrolijk.

„Kom, kom, kleintje. Alles komt in orde. Hermann zal een klok voor je verkopen. Er zal heus wel iemand in de stad zijn die een klok nodig heeft; dan hebben we in een ogenblik geld genoeg om drie stukjes speelgoed te kopen. Ga maar naar huis.”

Hij knoopte zijn overjas dicht en, nadat hij een van de beste oude klokken had uitgezocht, ging hij het huis uit. Eerst ging hij naar de rijke kooplieden, maar hun huizen waren vol met klokken; toen naar de handelsreizigers, maar die zeiden dat de klok ouderwets was. Hij ging zelfs op de hoeken van de straten staan en riep: „Een klok, een goede klok te koop,” maar niemand besteedde er enige aandacht aan. Op het laatst verzamelde hij al zijn moed en ging naar Herr Graff zelf.

„Wil Uwe Excellentie een klok kopen?” Hij beefde om zijn eigen vrijmoedigheid. „Ik zou het U niet gevraagd hebben als het geen Kerstmis was en ik wil wat geluk voor een paar kinderen kopen.”

Herr Graff lachte.

„Ik wil wel een klok kopen maar deze niet. Ik wil duizend gulden betalen voor de klok die de laatste vier dagen voor jouw raam heeft gestaan.”

„Maar Excellentie, dat is onmogelijk!” En de arme Hermann beefde nog veel harder.

„Poe! Niets is onmogelijk. Déze klok of helemaal geen. Ga naar huis. Over een half uur stuur ik iemand om de klok te halen en je de duizend gulden te betalen.”

De kleine klokkenmaker strompelde naar buiten.

„Alles maar dat niet — alles behalve dat!” bleef hij maar mompelen en dat zei hij maar steeds in zichzelf toen hij naar huis liep. Maar toen hij het huis van zijn bureu voorbij liep, zag hij de kinderen voor het venster met de brandende kaars, en hij hoorde Trude zingen.

En zo gebeurde het, dat de bediende van Herr Graff kwam en de prachtige klok, die het geschenk moest zijn, meenam: maar de klokkenmaker nam maar vijf van de duizend gulden als betaling aan. En toen de bediende de straat uitging, begonnen de klokken van de grote Kathedraal te spelen en de straten werden plotseling rumoerig van de vele mensen die naar de kerk gingen om hun geschenk te brengen.

„Ik ben wel meer met lege handen gegaan,” zei de kleine klokkenmaker verdrietig.

„Ik kan dat nog wel een keer doen.” En weer trok hij zijn jas aan. Toen hij zich naar zijn kast omdraaide om de deur te sluiten, viel zijn oog op de kerstappel en een lachje kroop naar zijn mondhoeken en lichtjes kwamen in zijn ogen.

„Het is alles wat ik heb — mijn eten voor twee dagen. Ik zal het aan het Christus-kind geven. Tenslotte is dit beter dan met lege handen te komen.”

Vredig en mooi was de Kathedraal toen Hermann binnen kwam! Duizenden kaarsen brandden en overall was de zachte, zoete geur van dennengroen; en het altaar voor Maria en het Kind was vol geschenken. Er waren kostbaarder gaven dan ooit; prachtige zilveren vaartuigen van de zilversmeden: doeken met goud bestikt en doeken van zijde die door de kooplieden uit het Oosten waren meegebracht: dichters hadden hun verzen gegeven, op perkament geschreven; schilders hadden hun schilderijen van Heiligen en de Heilige Familie gebracht; en de Koning had zelf zijn kroon en scepter gebracht en had die voor het Kind neergelegd. En nu kwam de kleine klokkenmaker; hij liep langzaam over het donkere middenpad, terwijl hij zijn kerstappel stijf vast hield. De mensen zagen hem en hij kon ze horen mompelen, steeds duidelijker en duidelijker: „Schande! Zie je wel, hij is te gierig om zijn klok te brengen. Hij bewaart hem zoals een vrek zijn goud. Kijk eens wat hij brengt! Schande!”

De woorden bereikten Hermann en hij strompelde blindelings naar voren, zijn hoofd viel op zijn borst en met zijn handen baande hij zich een weg. De afstand leek onme-

relijk groot. Nu wist hij, dat hij voorbij de bank was; nu raakten zijn voeten de eerste treden en hij moest er zeven op om bij het altaar te komen. Zouden zijn voeten ooit de top bereiken?

„Een, twee, drie,” telde hij in zichzelf; toen struikelde hij en viel bijna. „Vier, vijf, zes.” Hij was er haast. Nog maar één tree.

Het gemompel van „schande!” stierf weg en inplaats daarvan kwam een gemompel van verbazing. Al gauw kon hij het duidelijk verstaan.

„Het wonder! Dat is het wonder!”

De mensen knielden neer in de grote Kathedraal; de bisschop hief zijn handen op in gebed. En de kleine klokkenmaker, strompelend naar de laatste trede, keek op met zijn doffe ogen en zag het Kind zich in de armen van Maria ver naar hem toe buigen, met de handen uitgestrekt, om het geschenk in ontvangst te nemen.

(Dit verhaal werd overgenomen uit „Voor Kerstmis deze kant uit” door Ruth Sawyer, vertaald door Beccy de Vries.

Uitgave Ploegsma, Amsterdam, prijs geb. f 4.90).

Govert en het kerstspel

MARGREET GRAAFF

Hoe het mogelijk geweest was, begreep hij nog niet, maar hij had gestotterd, als een klein dom jongetje gestotterd. Met driftige passen, de lippen stijf op één geklemd, liep Govert door de koude novembermiddag naar huis; de tranen prikten achter zijn ogen. Alles liep hem ook tegen! Sinds ze hier in de stad woonden — 't was nu al drie maanden — was het een en al narigheid. Dààr had hij tenminste een leuk stel vrienden gehad. Hier had hij niemand. Daar kon hij ook wat. Daar had hij vorig jaar de hoofdrol in het Kerstspel gespeeld. Dat was prachtig gegaan. Ze hadden het spel nóg eens en nóg eens moeten opvoeren. Het mooist was het in het ziekenhuis geweest. Wat hadden de mensen geluisterd!

En nu, hier — hij zag ze voor zich, de grote wat lawaaiige jongens uit zijn nieuwe klas; eigenlijk, in zijn hart, was hij bang voor ze. Hij voelde zich klein en onhandig. Waarom wàs hij ook zo klein? Waarom moest hij ook altijd oppassen voor zijn gezondheid; niet te veel voetballen, niet te hard lopen? Een echt papjoch vonden ze hem. Als hij ook maar 's zo tegen een bal kon trappen als Daan Verhagen of keepen of boksen of iets anders dat een beetje indruk maakte. Maar hij kon niks — niet eens een stukje lezen. Want nu had ie dan nog gestotterd ook. Vanmiddag toen men er ze allemaal een stukje uit het Kerstspel liet lezen om de rollen te verdelen. Hij had zo in spanning gezeten — want nu zou hij dan eindelijk toch eens laten zien wat ie kon — maar toen hij aan de beurt kwam, had hij zich zenuwachtig verslikt en was helemaal in de war geraakt. Hij hoorde nog het spottend gegriinnik van een jongen achter hem. En nu, nu had hij het kleinste en onbelangrijkste rolletje van allemaal. en Daan Verhagen, die opschepper, had de hoofdrol.

Maar hij deed het niet. Kon je nèt denken. Hij had er geen zin in. Hij zou vader wel vragen of hij er vrij van mocht hebben. Er waren meer jongens die niet meededen. En 's middags aan tafel, toen hij wat mokkend verteld had wat er gebeurd was, vroeg hij het. Maar vader, die anders altijd zo begriipend deed als hij op de school mopperde, schudde nu heel beslist van nee.

„Ik dacht dat je sportiever was, Goof. Je hoeft heus niet altijd een hoofdrol te hebben en bij een Kerstspel gaat dat al helemaal niet op, dat weet je wel. Herinner je je de laatste woorden nog, van het spel dat jullie verleden jaar speelden?”

Govert knikte, een beetje verlegen.

„Nu, zeg het maar.”

„Wij speelden 't spel tot Jezus' eer; knielt allen bij zijn kribbe neer.”

„Zo, en denk je, dat Jezus het dan erg belangrijk vindt of je een hoofdrol hebt of niet?”

Govert schokschouderde.

„Dat spelen is niet zo belangrijk, jongen, maar dat knielen wel. Als je Jezus werkelijk aanbidt met je hart, ben je al blij, dàt je mee mag doen — ook al is je rol nog zo klein; en dan denk je niet meer alleen aan jezelf.”

Govert zweeg.

Vader sloeg ook wel altijd de spijker op de kop. Want hij had gelijk. Hij dacht altijd maar aan zichzelf de laatste tijd. Maar ja, vader wist ook niet hoe graag hij nu ook eens mee wou doen in die klas en hoe verlegen en ongelukkig hij zich eigenlijk voelde. Als hij maar eens iets echt goed kon, beter dan de anderen, maar hoe . . .

De repetities voor het Kerstspel van de school waren in volle gang en of hij wilde of niet, Govert begon er plezier in te krijgen. Hij vond het spel mooi en als knechtje van de drie koningen, die de geschenken mocht binnenbrengen, stelde hij het zich belememaal voor: hoe ze daar binnen gingen in die koude vochtige stal met het lage dak, hoe ze het Kindje zagen, dat daar rustig lag te slapen in 't stro en hoe hij dan voorzichtig de kostbare cadeaus aanreikte.

Al gauw kende hij hele stukken van het spel uit zijn hoofd.

Maar verder was er niets veranderd. Hij holde nog altijd dadelijk uit school weg, naar huis, en in het speekwartier hing hij er zo'n beetje bij.

Op een morgen vroeg Wim Verelst hem of hij ook mee wilde, bij hem thuis naar de

televisie kijken. Verrast keek Govert op, maar tegelijk schalde de stem van Daan Verhagen spottend: „Als 't jongetje maar mag van z'n mama”. Dit was teveel. Dol van drift draaide Govert zich om en sloeg Daan met de volle vuist in 't gezicht. Maar deze, hoewel niet op zo'n uitval bedacht, sloeg ferm terug en al gauw moest Govert de ongelijke strijd opgeven.

Verslagen, met een grote buil op z'n voorhoofd, kwam hij thuis. Nu had hij voor de ogen van alle jongens verloren. Het liefst zou hij nooit weer naar die school teruggaan.

Maar de volgende dag was het woensdag, de dag van de Kerstspelrepetitie, en of hij

wilde of niet, hij zou er heen moeten. Hoe moest dat nu? Vader zei, dat je geen Kerstspel kon spelen als je ruzie had en daar had hij natuurlijk gelijk in.

's Avonds in bed, toen zijn drift wat bekoeld was, lag Govert erover te piekeren.

Nu ja, hij zou dan maar zijn best doen, het nog eens met Wim opnemen, zeggen dat hij graag kwam en Daan — ja, die zou hem wel honend ontvangen, morgen. Niks van aantrekken maar; het proberen tenminste. Daan had eerlijk gewonnen, dat was zeker. En hij was een heethoofd geweest — hij zou er nog heel wat over moeten horen, komende dagen.

Maar vreemd, toen hij die volgende morgen op school kwam, zei geen van de jongens meer iets over de vechtpartij, en wat nog vreemder was: Daans plaats bleef die ochtend leeg. En 's middags op de repetitie keek meneer nogal ernstig. „Jongens, ik heb een lelijk bericht,” begon hij. „Daan Verhagen is ziek; 't zal wel veertien dagen duren en hij zal dus niet mee kunnen doen aan het Kerstspel. Dus wat nu?”

Ze keken allemaal een beetje beduusd en zwegen. „Ja, wat nu?”

Govert tuurde strak voor zich uit. „Dit is de kans,” dacht hij, en toen, met een onzekere stem, vroeg hij: „Mag ik zijn rol proberen, meneer?”

De jongens keken hem verwonderd aan en meneer, ook een beetje verbaasd, knikte. En van dat ogenblik af werd alles anders. Govert leefde zich helemaal in in die rol van de herdersjongen: ja, het was alsof hij zelf in die koude nacht bij het vuur zat en daar in het veld van Bethlehem plotseling het grote nieuws hoorde van de engelen. Vol verwachting ging hij naar de stal, waar hij knielend bij de kribbe, het mooiste wat hij had, zijn fluit, aan het Kindje gaf.

Meneer was erg tevreden en een van de jongens zei met oprechte bewondering: „Je doet het machtig, zeg.”

Toen had hij opeens het gevoel of hij er helemaal bijhoorde. Of kwam het omdat hij niet meer zo verlegen was. Of omdat Daan, de aanvoerder, er niet was?

Want het was gek; in voetballen en sporten was hij heus geen haar beter geworden; maar hij kon er nu wel tegen als de jongens hem bij een mislukte trap eens uitlachten. En toen ze op een middag, na schooltijd, elkaar de loef afstaken met boomklimmen en hem riepen ook zijn kunsten te vertonen, durfde hij rustig zeggen dat hij dat niet kon.

En opeens was het ook vanzelfsprekend geworden dat hij niet altijd meer alleen naar huis liep en op een verjaardag met de anderen bij een van de jongens thuis gevraagd werd. Wat er al niet in veertien dagen gebeuren kon!

Maar ook met Daan Verhagen gebeurde er iets. Hij werd gauwer beter dan verwacht was en op de middag van de generale repetitie verscheen hij onverwacht, een beetje bleek nog om zijn neus, in de kleedkamer van de grote zaal waar het spel moest worden gespeeld.

„Ha, die Daan!”

„Hallo.”

Het werd even stil in de kleedkamer en een paar jongens keken naar Govert, die juist een korte, grove herderspij had aangetrokken en nu ook een beetje bleek om zijn neus werd.

„Jij speelt nu die rol, hè?” zei Daan mat.

„Ja.”

Daar kwam meneer aan. „Zo Daan, weer beter? Daar ben ik blij om.”

„Ja meneer, ik dacht — misschien kan ik nog wel meedoen. Ik ken m'n rol goed.”

Meneer aarzelde, keek eens naar Govert. Die jongen had er juist zo'n plezier in.

„Ja” begon hij „Dat is een moeilijke vraag, jongen.”

Govert keek gespannen naar meneer op, en van hem naar Daan, die kennelijk zo vroeg uit z'n bed was gekomen om nog te kunnen meespelen. Zou Daan nou toch

die rol nog krijgen? vroeg hij zich af. Hij moest opeens aan Vader denken. „Het spelen is niet belangrijk, het knielen wel.” Nu hij het spel zo vaak gespeeld had, was dat heel werkelijk voor hem geworden. De herdersjongen gaf ook alles wat hij had en echt Kerstfeest werd het pas, als je ook aan een ander dacht. Hij, Govert, had tenslotte nog dat kleine rolletje. Als Daan nu in de zaal moest zitten, morgenavond, zou dat een naar gevoel zijn. Hij slikte even, maar toen zei hij spontaan: „Jij mag het wel spelen, Daan. Ik doe dan die andere rol weer.”

Zo gebeurde het. En op de Kerstavond speelden de jongens, zoals ze nog nooit gespeeld hadden. Er werd ademloos geluisterd en het was alsof alle mensen met de spelers mee naar de kribbe gingen om Jezus te aanbidden.

„'t Was prachtig en wat speelde die Daan goed,” werd er later gefluisterd.

Govert hoorde het wel, maar hij was niet jaloers. Hij was veel te blij met dit Kerstfeest, dat alles anders had gemaakt.

De dieren in de herberg

JOHAN WINKLER

Het was een vreselijke tocht voor Maria, voor Jozef en voor het ezeltje. Doodmoe waren ze alle drie: het ezeltje was moe en Jozef was moe, maar het allervermoeidst was Maria en o! wat verlangde ze naar een rustig plekje waar haar kindje geboren kon worden. Drie dagen lang waren ze nu al op weg, soms liep Maria heel moeilijk een eindje naast Jozef, maar meestal zat ze op de rug van het ezeltje, het lieve, het geduldige, maar het o zo doodmoede dier.

Het had allemaal veel langer geduurd dan ze dachten. Wat een eind was het naar Bethlehem! Natuurlijk, het liefst waren ze thuis gebleven, in Nazareth waar ze woonden, maar die Romeinse keizer die over de hele wereld de baas speelde wilde nu juist in die vreselijke maand december al zijn onderdanen tellen en daarom moesten ze allemaal naar de plaats waar ze geboren waren, en dat was voor Maria en Jozef het verre, verre Bethlehem.

Drie dagen duurde nu al die vreselijke tocht. Het werd avond, de derde dag was bijna voorbij en ja, daar, helemaal aan de horizon die lichtjes, dat moest Bethlehem wel zijn. Nog een uur lopen betekende dat, misschien wel twee uur, wie kon het zeggen. Moe waren ze, doodmoe, maar dat niet alleen. Hongerig waren ze ook en dorstig. En dat laatste was het ergste. Een bron, was er maar ergens een bron of een put. Kijk, daar op zij van de weg lag achter vijgebomen een boerderij. Jozef keek er naar en toen keken ze elkaar aan, maar Jozef durfde al niet eens meer naar die boerderij toe gaan; hij wist wel hoe het gaan zou! De boer zou nijdig uit de deur te voorschijn komen en woest gaan schreeuwen, met allebei zijn handen boos in de lucht, en dan zou hij ze wegjagen: „Maak dat je hier vandaan komt, wat heb ik aan al dat volk langs de weg, dieven zijn jullie, maak dat je weg komt!”

Nee, het was beter om door te lopen en dat deden ze dan ook maar, langzaam, heel langzaam, want Jozef kon haast niet meer en het ezeltje kon bijna niet meer en Maria — och, die was het liefst huilend ergens aan de kant van de weg gaan zitten, maar toch deed ze dat niet, ze wist dat ze vol moest houden en ze hoopte, dat ze straks in Bethlehem eindelijk, eindelijk de rust zou vinden waar ze zo naar verlangde. De rust voor zich zelf. En de rust voor haar kindje, dat nu toch wel heel gauw komen moest.

Het werd steeds donkerder en er stak een boze wind op, die recht in hun gezichten zwipte, een boze natte wind. Maria hield haar hoofddoek tegen haar mond om zich er tegen te beschermen en toch rilde ze van de kou. daar boven op haar ezeltje, dat lieve, vermoeide, maar o zo geduldige dier. Achter hen kwam een rijk rijtuig aanrijden, vier paarden waren er voor gespannen. O. als die Maria mee konden nemen, dacht Jozef. Dan zou hij wel nakomen, maar dan kon zij vast op hem wachten, in de herberg. Maar het rijtuig hield niet stil, en de paarden gingen bijna niet voor Maria, Jozef en het ezeltje uit de weg, ze moesten helemaal uitwijken naar de greppel en de modder van het rijtuig spatte hen onder, een vuile, natte modder.

Gelukkig, de lichtjes van Bethlehem werden hoe langer hoe helderder. „Nog even volhouden, Maria,” zei Jozef. „En jij ook.” zei hij tegen het ezeltje en hij klopte het dier bemoedigend op de rug en „i-a”, zei het ezeltje en dat betekende zoveel als: ja, ja, dat zal ik doen.

Naarmate ze Bethlehem naderden werd het hoe langer hoe drukker op de straatweg. Want ze waren de enigen niet die aan het Romeinse bevel gehoor gaven, ze waren de enigen niet die naar hun geboorteplaats trokken om daar op last van de keizer geteld te worden. Jozef begon bang te worden voor al die mensen. Waar moesten die vannacht allemaal blijven? Natuurlijk, sommigen hadden misschien nog familieleden of vrienden in de stad, maar al die anderen, die dat niet hadden, die zouden natuurlijk allemaal plaats zoeken in de herberg. Zeker, dat was een grote

herberg, maar toch — Jozef werd hoe langer hoe angstiger. Stel je voor, als er geen plaats meer was, wat dan, wat dan?

En zo liepen ze daar over de natte, modderige, donkere weg, Maria en Jozef en het oedje, alle drie moe, doodmoe, maar Maria het meest. Bethlehem naderde.

De herberg was vol, stampvol. In alle kamers sliepen al mensen en ze lagen zelfs onder het grote afdak op de binnenplaats, waar het tenminste een beetje droog was en een beetje warm. En dan was er de grote gelagkamer. Daar zaten en stonden en keken en lagen ze ook en het was er een drukte van geweld en alles schreeuwde er door elkaar, de mannen, de vrouwen en de kinderen. De mannen dronken wijn en werden daardoor nog luidruchtiger dan ze al waren en als de deur open ging omdat er weer nieuwe gasten naar binnen kwamen, riepen ze: „Ga maar verder, vol is het hier, propvol!” En echt, er kon niemand, niemand meer bij, in de kamers niet en op de binnenplaats niet en in de gelagkamer niet.

Achter in die gelagkamer was een deur. Waar ging die deur naar toe? Die deur kwam in de stal uit. Want och, het was maar een eenvoudige herberg, waar je van de gelagkamer zo maar in de stal kon stappen. Daar in die stal lagen de dieren. Twee koeien en een paard en een ezel en een hond en ook die oude Zwartkop, de kater. Ze konden geen van alle slapen, die dieren, hoewel het al laat was, want die drukte in de herberg, daar bleef zelfs een dier van wakker. En omdat ze toch niet konden slapen, luisterden ze maar naar al die geluiden en naar al die stemmen en vooral oude Zwartkop, de kater kon alles verstaan wat de mensen tegen elkaar zeiden, want hij was al zo oud, die kater en daarom had hij langzamerhand alles leren verstaan wat de mensen spraken. Nu ook, hij hoorde het allemaal, die mannen die „Nog meer wijn!” riepen en die mannen die, als de deur naar de straat weer openging, luidkeels schreeuwden: „Ga maar verder, vol is het hier, propvol!”

Ja, daar riepen ze het weer en daarna hoorde Zwartkop het ineens, de angstige stem van een man, die smeekte en pleitte: „Maar lieve mensen dan toch, drie dagen zijn we al onderweg, mijn vrouw en ik, en we kunnen niet meer, echt, we kunnen niet meer!” Maar ze lachten hem uit. „Vol is het hier,” riepen ze, „propvol is het!” En weer smeekte die man en omdat hij zo aanhield, werd het toch wat stiller in die gelagkamer en nu konden alle dieren het duidelijk horen hoe hij smeekte, die Jozef, want Jozef was het die daar in de deur stond met tranen in zijn ogen en met tranen in zijn stem: „Ik wil wel buiten blijven,” zei hij, „en ons ezeltje ook, maar als jullie Maria maar binnenlaten, Maria en ons kind, dat straks komen gaat!”

En toen hij dat gezegd had, kwam Maria over de drempel naar binnen en iedereen zag hoe moe ze was en dat ze, als Jozef haar niet stevig vast hield, om zou vallen, zo ziek was ze en zo zwaar en zo moe. Maar de herberg was vol en werkelijk, werkelijk, er was geen plaats meer.

En toen is het gebeurd, daar in die stal, dat de dieren elkaar aankeken. De koeien en het paard en de ezel en de hond en ook die oude Zwartkop, de kater. Ze keken elkaar aan en het was of ze zeggen wilden: „Maar bij ons, bij ons is toch plaats!” En daar was Zwartkop al bij de deur, bij de deur tussen de stal en de gelagkamer en hij krabde met zijn oude sterke nagels tegen de deurpost en hij krabde maar en krabde maar, met alle geweld, en een boer die vlak bij die staldeur zat met zijn glas wijn, hoorde het gekrab en het hinderde hem en daarom deed hij de deur maar open om de kater bin-

nen te laten. En daar stonden ze allemaal bij die open deur naar de stal, hun koppen dicht bij elkaar. Iedereen in de volle gelagkamer zag ze ineens: de koeien en het paard en de ezel en de hond en de kater, die op Maria toeliep en zich tegen haar rok aanvlijde en het was net of hij zeggen wou: kom maar mee, als de mensen jou

niet helpen willen, zullen wij het doen. Maria scheen het te begrijpen wat Zwartkop zeggen wou, ze liep achter het dier aan naar die staldeur en ineens begon daar dat paard blij te hinniken; kom maar bij ons, scheen hij te hinniken, en de twee koeien gingen heel zachtjes loeien, want Maria's oren mochten geen pijn gaan doen en: kom maar bij ons, schenen ze te loeien, en de ezel en de hond knikten, alsof ze zeggen wilden: zo is het, kom maar bij ons. Maria, achter Zwartkop aan, liep naar de stal en Jozef volgde haar en hun eigen ezeltje kwam mee, zo maar door die gelagkamer vol mensen. De mensen gingen opzij en lieten hen gaan, want och, ze hadden daar straks wel geroepen: „Ga weg, het is hier vol!” maar zo heel erg slecht waren ze toch ook niet en in hun hart waren ze blij, dat die vrouw en die man in de stal wat warmte zouden vinden, warmte en rust.

Och die dieren, die dieren! Ze glansden en straalden van blijdschap, dat Maria en Jozef hun stal binnen wilden komen en het ezeltje van Jozef ging naast het ezeltje van de herbergier liggen en ze praatten vrolijk tegen

elkaar van „I-a” en nog eens „I-a” en de koeien en het paard maakten zoveel mogelijk ruimte, zodat Maria eindelijk rusten kon, op het stro waar zij eerst gelegen hadden. En ja, toen werd daar in die stal, zomaar tussen de dieren, dat kindje geboren dat Jezus heette en toen het geboren was, gebeurde het grote wonder, dat ineens alle klokken in Bethlehem gingen luiden en dat het licht werd midden in de nacht en dat de mensen verbaasd tegen elkaar zeiden: „Hoor je dat?” Hóór je dat!” En wat ze hoorden, dat was het gezang van engelen van heel hoog en ver, en toch ook weer van heel dichtbij: een heerlijk gezang van vrede op aarde en geluk voor alle, alle mensen. Omdat het kind geboren was, waarnaar heel de wereld al zó lang had uitgezien.

De dieren daar in de stal luisterden mee: het paard, de twee koeien, de twee ezeltjes, de hond en die Zwartkop, de kater. En die stond het allerdichtst bij het kindje en bij Maria, de moeder. Zo dicht, dat Maria hem, zo druk als ze het met haar kindje had, toch even aaien moest. Over z'n lieve, oude zwarte poesekop.

„Dank je,” betekende dat zachte, strelende gebaar. „Dank je, dat jij de deur opendeed, toen ieder zei dat er geen plaats was . . .”

Kerstnacht

MIEN LABBERTON

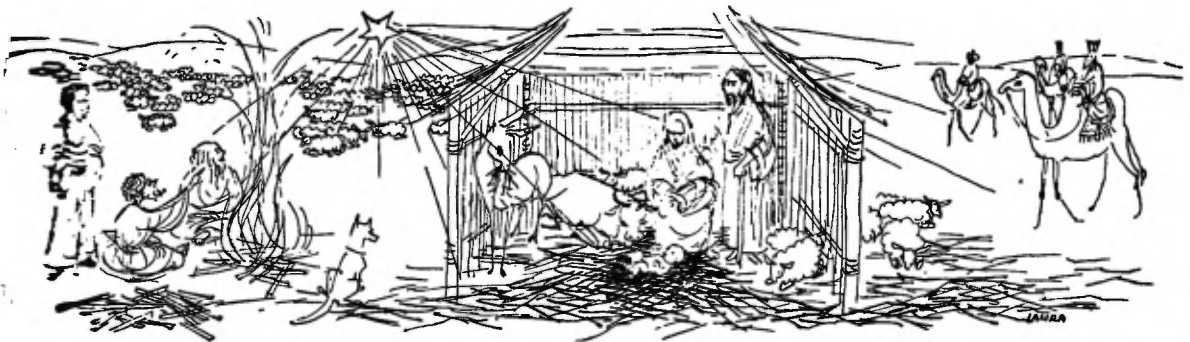
Jozef en Maria,
samen innig blij,
waken bij hun kindje,
't wachten is voorbij.

't Kindje werd geboren
in de donk're nacht;
't stro van os en ezel
knerpt en ritselt zacht.

Buiten in de velden,
wakend bij hun vee,
zingen d' oude herders
stil met d'Eng'len mee.

Reizend op kamelen,
door woestijnen ver,
volgen wijze koningen
't licht van 's Hemels Ster.

God zal nimmer slapen —
wakend over d'aard',
houdt Hij 't lot der wereld
in Zijn hand bewaard.

Een kerstboom met één kaars

MARIJKE VAN RAEPHORST

„Frank Costerus,” klonk de stem van de Wijze Uil, „kom naar voren en zeg langzaam en duidelijk de Bosvolkspreuk.”

Frank, een tengere tienjarige jongen, liep in de richting van de Bosraad en bleef toen verlegen staan. Hij wist dat het gewoon de clubleiders waren, maar zij leken als Beer en Tovenaar toch wel erg vreemd. En vooral die Wijze Uil!

„Goed Bosvolk is eerlijk en moedig.”

Zijn stem beefde een beetje. Tussen al deze stevige Hollandse kinderen, die hij nog nauwelijks kende, voelde hij zich helemaal niet zo moedig. —

„Goed Bosvolk helpt graag anderen.

Goed Bosvolk is eerlijk.

Goed Bosvolk is gehoorzaam.

Goed Bosvolk . . .” Hij haperde. Hoe was nou toch die laatste?

„Vertrouwt op God!” zei een heldere meisjesstem achter hem. Geërgerd keek hij om. Hij was er zelf immers ook wel op gekomen. En nu telde het misschien niet. Maar de Uil schudde al zijn wijze kop. „Ga maar verder, naar de Tovenaar,” bromde hij goedmoedig.

Deze zwaaide geheimzinnig met een dun stokje. „Wat heb jij dit hele jaar uitgevoerd, jongeman? Niet op school, maar in je vrije tijd?”

„Gezwommen, boeken gekeken en . . . gelezen . . .” weer haperde hij. Onmogelijk kon hij toch vertellen dat hij dikwijls urenlang op zijn lievelingsplekje had gezeten, een dikke overhangende tak boven de poel, op het terrein van hun ruime Indische huis. — Want als hij dáárover ging praten, zag hij tegelijkertijd alles weer voor zich. De oude Sâbi, die gehurkt op hem zat te wachten, in de schaduw van de oude boom, om hem, als hij te laat was, nog stiekum een hapje eten te geven. Hij zag Moesje, smal en wit, op de bank in de voorgalerij, met die lieve glimlach om haar mond, voor hem, terwijl ze toch bijna altijd pijn leed. In gedachten hoorde hij de zware stappen van zijn vader, die meestal een beetje kwaad en opgewonden was — „Wáár is de jongen, de jongen moet dit — hij zou dat —!

Vaders komst betekende altijd: zo vlug mogelijk wegglijpen naar je plekje en zorgen dat die veilige schuilhoek nooit ontdekt zou worden . . .

„Postzegels verzamelen,” zei hij vlug. Want hij herinnerde zich ineens, dat hij dat zware album „Van de hele wereld” wel mee in de boom sjouwde.

„Postzegels — en steentjes en —”

„Genoeg!” viel de Tovenaar hem in de rede. „Niet gek, niet gek, ga maar verder!” En zo werkte Frank alle vragen netjes af en stond eindelijk met de andere zeven „ingewijden” voor het V.C.J.C.-huis. Het meisje dat hem zo onverwacht geholpen had bij het slot van de spreuk, kwam naast hem.

„Je was toch niet kwaad?” vroeg ze, en haar blauwe ogen lachten. „Ik stond zo in spanning en had alles stilletjes met je mee gezegd. En toen jij haperde vloog het er zo maar uit!”

Hij merkte dat zij ouder was dan hij, minstens twaalf. Maar hij was fijn lang. —

„'t Gaf niet,” antwoordde hij kort en keek verlegen voor zich. „Wat was dat nou met die bakjes?”

„O, de kerstbakjes! Goed, dat je 't zegt. Kom gauw mee, dan kunnen we kiezen, heb jij je kaartje daar?” Zij voelde voortvarend in de zak van zijn monty-coat en las langzaam: „Mevrouw van Velde-Smits.” Toen diepte ze haar eigen kaartje op. „Ik heb een mijnheer, kijk, van Kranenburg, 88 jaar oud. Zou die van jou oud zijn?”

Voor hij antwoordde liep zij hem al vooruit, de gang weer terug, naar de kamer waar op een tafel alle kerstbakjes stonden die het Bosvolk naar zieke ouden van dagen zou brengen. Liesbeth, want zo heette het meisje, nam vlug twee van de mooiste. „Hier, jij dit voor je mevrouwtje Van Velde — er staat een kaars in, dat's leuk voor d'r! En ik neem dat met die sinaasappels en vergulde noten. Eét je sinaasappels als je 88 bent?”

Zij lachten samen en gingen achter de anderen aan, op stap. Want de afspraak was dat de bakjes, dadelijk na de inwijding van de nieuwelingen, weggebracht zouden worden. Als de eerste „goede daad”.

„Heb jij een boom thuis?” vroeg Liesbeth onderweg aan het nieuwe vriendje. „Wij wel, een kleintje. Mijn moeder zegt dat een grotere boom wel gekund had, maar wat je erin hangt wordt dan zo duur. Omdat het zoveel is, snap je?”

Frank knikte. Hij had in Indië ook altijd een klein boompje van zijn moeder gekregen. Het werd door Sàbi op een tafeltje naast zijn moeders rustbank gezet. Dan konden zij er samen van genieten. Zijn vader kwam dan wel eens kijken en gaf hem een cadeautje, een boek of een zaklantaren. Maar 't was gek, die dingen konden hem met Kerstmis veel minder schelen dan b.v. op zijn verjaardag. Hij verlangde dan alleen maar hevig naar de brandende kaarsen en het vertellen en de muziek van de pick-up!

„Heb jij een boom?” vroeg Liesbeth opnieuw.

„Mijn moeder is dood en ik woon nu met m'n vader bij Grootmoeder. Maar die is zo treurig omdat Moeder er niet meer is — en daarom heeft ze niet aan een boom gedacht, denk ik — en Vader gaf er al nooit om, in Indië — en we hebben toch het Kerstfeest van het Bosvolk, met een boom!” Hij zei het allemaal vlug achter elkaar. Hij wist dat hij daarom al dadelijk naar die club gebracht was door zijn vader. „Dan heeft de jongen wat vertier, hij léért wat en op feestdagen is hij niet zo alleen.” Nu was zijn eerste feest deze vreemde Kerstmis in Holland. —

Liesbeth zweeg; terwijl ze voorzichtig het bakje met de sinaasappels en het sparregroen voor zich uit droeg, probeerde zij het te verwerken. Geen moeder meer, een grootmoeder die altijd treurig was, een vader die niet om een kerstboom gaf —, wat zou de kerstboom van het Bosvolk dan veel voor hem betekenen! Morgen, de 24e! Zij keek opzij en zag zijn magere ernstige gezicht en de moeite die hij had om de kaars met de kerstmanneltjes netjes op hun plaats te houden. „Als ze bij jou thuis dan helemaal niets doen, dan kom je maar bij onze boom,” zei ze ineens. „Dat vindt mijn moeder vast goed! Ik heb ook goudhamsters!” voegde ze er in één adem bij.

De jongen schoot in de lach. Het verband tussen Kerstmis en de goudhamsters begreep hij niet helemaal, maar die beesten wou hij wèl graag zien! En dadelijk begon hij haar te vertellen wat hij vanuit zijn boom in de poel, in Indië, allemaal had ontdekt.

Zij luisterde aandachtig, benijdde hem nu toch een beetje, om alles wat hij al had beleefd. Ze vergat bijna de narigheid. —

En zo stonden zij al heel gauw in de brede gang die naar ether rook en waar zusters met grote witte mutsen op geluidloos rondliepen.

„Jullie moet naar zaal 4,” zei een oude verpleegster, toen zij de kaartjes van de kinderen gelezen had. „Daar zijn ze alle zeven!”

Bevreemd keken de kinderen de zaal binnen. Twaalf hoge smalle bedden, zes aan iedere kant. In het eerste lag een mager vinnig vrouwtje, dat vlug overeind kwam en hen een voor een nieuwsgierig opnam. „Kom maar hier!” riep ze dringend met haar hoge stem, „kom maar gauw hier, laat maar 's kijken!” De zaalzuster keek op de kaartjes en het bleek dat de kleine Miëp Vincken het bewuste bakje had. Zij liep vlug naar het bed en antwoordde beleefd op de hele reeks vragen die het oudje afvuurde. Zij trok zelfs de houten stoel onder het bed uit en ging erbij zitten. „Aardig zijn en niet dadelijk weghollen!” had de leider die middag gezegd. En zo vond ieder kind zijn eigen mevrouw. Alleen Liesbeth moest naar een andere zaal, naar haar 88-jarige mijnheer Van Kranenburg.

Frank Costerus stond stil naast het laatste bed. Het schemerde al in de zaal, die maar aan één kant ramen bezat. In het bed waren de kussens hoog opgestapeld en diep weggezonden daarin lag een vreemd geelbleek gezicht. Het dunne grijze haar was in twee stijve vlechtjes verdeeld en deze stonden opzij uit als bij een klein schoolmeisje. Uit de ingevallen mond staken twee grote gelige tanden recht vooruit. Haar ogen waren gesloten. Gefascineerd bleef Frank kijken. Hij vond het griezelig, akelig, een beetje viës zelfs, en toch liep hij niet weg. Hij stond daar maar met het bakje in zijn handen en keek . . . Ook nog toen de kinderen, het een na het ander, de zaal weer uitwandelden. De zuster kwam naar de donkere hoek en knipte het lampje boven het bed aan.

„Kom Omaatje, er is bezoek voor je,” zei ze vriendelijk en heel luid. „Ze is een beetje doof,” beduidde ze Frank.

De ogen gingen open en bleven verbaasd op de jongen rusten. Toen op het bakje met het groen, waartussen de vrolijke zelfgemaakte kerstmanneltjes en de gotische witte kaars.

„Prachtig,” mummelde ze zacht.

„Wat zegt U?” vroeg Frank beleefd, maar hij griezeld bij de gedachte dat hij heel dicht bij het bed zou moeten komen.

„Voor wie is dat?” zei ze, nu iets duidelijker.

„Geef het maar!” drong de zuster aan.

Hij deed een stap naar voren en zette het kerststukje vóór haar op de deken. De kaars drukte hij iets vaster in het groen en toen trok hij een mannetje overeind. Angstvallig vermeed hij het haar aan te kijken.

Als hij gekeken had, zou hij hebben gezien, dat de ogen in het oude gezicht steeds levendiger werden. Zij gingen van de jongen naar de kaars en weer naar de jongen. Toen lichtte zij haar magere hand onder de deken uit en greep Franks pols stevig vast.

De jongen schrok zo, dat hij bijna een schreeuw had gegeven. Hulpzoekend keek hij naar de zuster. Doch deze nam rustig het bakje van de deken en zette het op het kastje naast het bed.

Zij knikte geruststellend tegen hem. „Toe maar, zij meent het niet kwaad, Omaatje.

Ze ziet er alleen een beetje vreemd uit. Maar drie en negentig is ook een hele leeftijd!"

Frank knikte automatisch en probeerde tegen het oudje te glimlachen. Zij bleek zijn arm nog steeds krampachtig vasthouden. Met haar andere hand probeerde zij het kastje te bereiken, want in het laadje — De zuster begreep het al en gaf haar de versleten portefeuille. Langzaam schudde zij de inhoud op de deken. Beduimelde oude foto's . . . Toen pakte zij er, met een stil lachje, één tussenuit en liet deze aan de jongen zien. Het was het portret van een lang mager bruin jongetje, in een wit matrozenpak met allemaal kleine strikjes. Zijn gezicht was erg onduidelijk, maar het oude vrouwtje keek blij van 't portretje naar Frank. „Ben jij nou teruggekomen," zei ze duidelijk, „ben jij nou eindelijk bij je grootmoeder terug, na àl die jaren!" Ze mummelde wat onverstaanbare woorden. „Vroeger maakte ik jouw kerstboom in orde, weet je 't nog? En nu kom jij je ouwe grootmoeder verrassen! Het is wel geen echte boom, maar dat geeft niet. De kaars steken we aan, als het Kerstmis is. En dan vieren we saampjes feest. Is het niet?" vroeg ze dringend aan Frank die nog steeds heel stil naast haar stond. „Is het niet?"

Hij werd vuurrood en keek naar de zuster. Maar deze was al weggelopen. Hij probeerde zijn pols los te wringen, maar het Omaatje hield hem stevig vast. „Jij komt met mij Kerstmis vieren," zei ze nog eens helder, „en dan steken we die mooie kaars aan!" Zij lachte ineens haar twee grote tanden bloot. „Jij kreeg er vroeger wel dertig, kwajongen!"

Frank rilde even. Hij wilde niet naar dat griezelige gezicht kijken, maar hij moest wel. En toen, ineens, maakte hij met een ruk zijn hand vrij en greep in de zak van zijn monty-coat. Wat zat daar voor kaart? O ja, de spreuk! Goed Bosvolk helpt graag anderen, goed Bosvolk is eerlijk . . . Hij ziet in gedachten de lachende blauwe ogen van Liesbeth die hem zo onverwacht geholpen had: „Goed Bosvolk vertrouwt op God." Hoe kon dat alles zo vlug door zijn hoofd gaan? Misschien stond hij daar slechts enkele seconden, maar hij zag de kersttafel naast zijn zieke moeder, met het prachtige versierde boompje vol kaarsen — hij wist dat het op de Bosvolk-avond reusachtig zou worden, met muziek en het Kerst-evangelie en twee verhalen en lekers en een grote boom — En dan Liesbeth met haar aardige moeder — en de goudhamsters, hij mocht er immers naartoe! Toen dwaalde zijn blik van het wonderlijke oudje in het bed door de grote zaal. Allemaal eendere bedden, kale kastjes, allemaal heel oude en zieke vrouwtjes, zonder kinderen of kleinkinderen. („Jullie gaan naar mensen die bijna nóóit bezoek krijgen!" had de leider hun verteld).

De zuster kwam weer teruggelopen. „Komt hier geen kèrstboom?" vroeg hij en zijn stem schoot vreemd hoog uit.

„Die komt in de gang,” vertelde zij hem. „Daar mogen alle patiënten die goed genoeg zijn op Kerstavond heen. En dan wordt er gezongen. Maar Omaatje kan haar bed niet uit. Wie dicht bij de deur liggen kunnen er wel wat van zien, want de deur blijft open, zie je.”

Hij keek opnieuw naar het gezicht met de griezelige tanden, en vreemd, het was net of het veranderde. Hij vond het ineens niet zo akelig meer. Hij zag nu hoofdzakelijk de ogen, die nog steeds die glans van blij-herkennen hadden. Ze geloofde echt dat hij dat kleinzootje was — dat begreep hij nu wel.

Hij knikte tegen haar en liep vlug naar de zuster. „Mag ik dan met Kerstmis even terug komen, om de kaars aan te steken en bij haar te zitten? Ze wil het graag!”

Hij begreep zelf niet waar hij de moed vandaan haalde, ook niet dat hij het wilde. Terwijl hij het eerst al vreselijk vond haar alleen maar aan te kijken!

De zuster deed niet verbaasd. „Eerste of tweede Kerstdag dan,” zei ze, „tussen zeven en acht. Niet vroeger en niet later!”

„Ja,” antwoordde hij zacht en knikte nogeens achterom naar het bed. „Zegt U het dan even tegen haar?”

„De zuster klopte hem op de schouder. „Jij bent een flinke vent!” zei ze. „Tot ziens.” In de gang stond Liesbeth trouw te wachten. „Wat moèst je toch zo lang bij dat vreemde mens in die hoek? Ik dacht dat ze sliep!” zei ze kriegel.

„O, een beetje praten,” antwoordde hij, verlegen ineens. Hij kon zelfs Liesbeth niet vertellen wat er eigenlijk gebeurd was.

„Kom je dan bij ons, tweede Kerstdag? We zijn om zeven uur wel klaar met eten en om acht uur gaan de broertjes naar bed, dus dan gaan de kaarsen uit. Kom jij dan tussen zeven en acht?”

Hij lachte even. „Ze was niet zo erg eng,” zei hij toen.

Thuisgekomen, hoorde hij de zware stem van zijn vader in de huiskamer. Hij bleef bij de kapstok luisteren. „Ik neem de jongen dan maar mee, eerste Kerstdag,” hoorde hij hem tegen zijn grootmoeder zeggen. Er is wel weinig aan voor hem, al die ouwelui, maar goed, 't zijn de vrienden van Tine geweest en zij moeten hem dan toch 's zien! Om een uur of negen zijn we dan wel thuis, uit Den Haag.”

Stil stond Frank tegen de kapstok, zijn jas nog in z'n handen. Tine, dat was zijn moeder — ouwe mensen in Den Haag, hij moest dus mee! Maar hij zou immers naar het Omaatje — dan ging hij maar tweede Kerstdag naar het ziekenhuis. Maar de boom van Liesbeth dan en de hamsters en haar moeder die zo aardig was . . . Plotseling brandden er tranen in zijn ogen. O, hij moèst weer iets, altijd was dat zo met Vader, in Indië immers ook al! Als hij „de jongen” hoorde zeggen, kroop hij al weg. Maar hier kon dat niet. Grootmoeder was toch al zo verdrietig, begon dan natuurlijk weer te huilen om Moeder . . .

Hij droogde verwoed zijn tranen. Hij moèst naar het ziekenhuis, dat had hij beloofd! Als ze het binnen maar goed vonden. Ineens vertellen was het beste. En Liesbeth — bijna ging hij weer huilen. Toen ging hij resoluut de kamer binnen en deed het hele verhaal. Van de inwijding bij het Bosvolk, de Kerststukjes en het vreemde oude mensje in het ziekenhuis, dat tòch aardig bleek — zijn belofte en ook van Liesbeth en de hamsters en dat hij bij haar Kerstboom mocht komen, tussen zeven en acht!

Zijn vader luisterde geduldig. Toen zei hij: „Dan moet je tussen dat ziekenhuis en je vriendinnetje toch maar kiezen, want eerste Kerstdag moet je met mij mee.”

Frank werd ineens razend. Het vreemde was dat hij het toch al geweten had en nu, bij de woorden: moèst je met mij mee —, dacht hij aan al de keren dat hij iets per se gemoeten had en het nu niet meer wilde, nooit meer!

„Wat wàs dat, die inwijding, jongen?” vroeg zijn grootmoeder zacht. Was het de treurige klank van haar stem of de herinnering aan de Bosvolkmiddag, die hem ineens kalm maakte? Hij slikte eens. Stilletjes ging hij de spreuk uit zijn jaszak halen. En hij liet haar zien: de geschilderde kleurige bloemetjes en de belofte die hij had afgelegd.

„Helpt graag anderen,” zei ze hem na. „O, dáárom ga je naar dat ziekenhuis!” be-greep ze ineens. Hij knikte en vertelde verder. Het was of hij langzaam maar zeker een overwinning op zichzelf behaalde. Of er een heel lange tijd verstreken was na het ogenblik dat hij, bijna bang, voor de Wijze Uil had gestaan. En dat waren toch maar enkele uren.

Het was een eigenaardig gevoel dat hij het zijn grootmoeder ineens niet meer kwa-lijk nam dat zij altijd zo verdrietig deed en niet aan een boom gedacht had — dat hij niet kwaad kon zijn op zijn vader, die stuurs in de krant keek terwijl hij vertelde — dat hij het zelfs vergeten kon van de Kerstmis bij Liesbeth en die reuzeleuke hamsters. En dat hij zo zeker als een huis wist dat hij daar zitten zou, aan het bed van dat zielige ouwe Omaatje, dat in hem haar kleinzoon terugzag. En dan zou die lange witte kaars branden, tussen het dennegroen, en zij zou dan toch echt Kerstmis vieren! Een kerstboom met één kaars, maar dat gaf niet, zei ze immers . . .

„Hoe laat gaan we eerste Kerstdag?” vroeg hij zakelijk aan zijn vader.

„Om drie uur moet je klaar staan,” zei deze kort.

„Oké,” antwoordde de jongen monter. Hij klom de twee hoge trappen op naar zijn zolderkamer en zocht punaises om de spreuk boven zijn bed te prikken. Terwijl hij bezig was, repeteerde hij de bekende zinnetjes. Op het laatste bleef hij lang kijken. Er waren paarse crocussen omheen getekend. Goed Bosvolk vertrouwt op God . . . Hij kon het niet beredeneren, maar hij voelde zich ongekend blij. Om de vriendschap van die flinke Liesbeth, om de inwijding vanmiddag en zijn grootmoeder, die het toch goed bedoelde — Ja, óók om zijn vader, die misschien zo kwaad deed omdat hij nog verdriet had om Moeder. Maar het zou goèd komen, dat wist hij nu zeker. De vier en twintigste is ons grote Kerstfeest, dacht hij. En hij knikte onwillekeurig naar het portretje van zijn moeder, naast het bed.

Maar op tweede Kerstdag vier ik pas echt Kerstmis, mijn eerste eigen Kerstmis, met één kaars!

De kinderen van de poppenspeler

G. JANSMA - VAN SCHOUWENBURG

„**W**e hebben nou zo'n gekke jongen op school gekregen,” begon Rob, met een propvolle mond, aan de koffietafel. Een blik van Moeder had tot gevolg dat hij de volgende twee minuten niet kon gebruiken voor verdere medede-lingen. Maar Tineke zorgde al voor aanvulling:

„Ja, bij ons in de zesde is een nieuw meisje gekomen, een raar kind, en ze wonen in de oude molen.”

„Zo,” zei dokter Van Kampen, „en is daarom die jongen gek en dat meisje raar, omdat ze in de molen wonen? Je zou eens moeten zien —” wendde hij zich tot zijn vrouw, „hoe dat oude geval is opgeknapt. Binnen ken je het er niet terug, de nieuwe bewoners hebben alles erg eenvoudig, maar met smaak ingericht.”

„Nou, maar ik vind, dat ze lelijke gordijnen hebben, allemaal blokken,” vond Tineke eigenwijs.

„En die jongen heeft Amerikaans haar,” vulde Rob aan.

„Kinderen, kinderen, alles wat we hier op het dorp niet gewend zijn, hoeft toch niet

gek of lelijk te zijn?" zuchtte moeder. „Wees jullie maar een beetje aardig voor de nieuwelingen, ze zullen het hier niet makkelijk hebben.”

Nee, makkelijk was het voor Marjan en Peter Rienstra die morgen niet geweest. Ze hadden zich nog wel op de nieuwe school verheugd. In 't dorp was alles zo heel anders dan in de stad waar ze gewoond hadden. Eerst hadden ze allerlei ontdekkingen gedaan in het nieuwe huis. Stel je voor, een oude korenmolen, die zo vervallen was geweest, dat niemand hem had willen hebben. Maar nu hij opgeknapt was, vonden ze hem het mooiste huis van 't dorp. Tineke kon tijden lang staan tu- ren door het kleine raampje van haar kamertje boven in de molen. Dan keek je uit over het akkerland en zag je de

bossen in de verte achter de korenvelden. Wat zou het van de zomer mooi zijn! Nieuwsgierig, maar toch een beetje zenuwachtig waren ze voor het eerst naar de oude dorpschool gestapt: een lang gebouw, alle lokalen achter elkaar langs een speelplaats met een hoge kastanjeboom. Het huis van de „bovenmeester”, zoals ze hier nog zeiden, lag aan de andere kant van het plein.

Daar op die speelplaats hadden ze een beetje verloren staan kijken in het vrije kwartier. Peter had zijn zusje direct opgezocht. Al gauw waren er een paar kinderen om hen heen gaan staan, en de belangstelling was zó toegenomen, dat in korte tijd de halve school zich verzameld had. Een kruisvuur van vragen was op hen afgericht. „Waar komen jullie vandaan?” „Blijven jullie in de molen wonen?” Meestal antwoordde Marjan, zij zat immers al in de zesde, en Peter pas in de vierde. „Wat is je vader, molenaar zeker?” riep er een. „Nee geen molenaar, mijn vader is poppenspeler,” was het antwoord.

Even bleef het stil. Toen brak er een gelach en een gejoel los.

„Een man, die met poppen speelt,” gierde een meisje. „Poppenspelers zijn zigeuners” wist een jongen. „Nee joh, kermislui, dát zijn ze . . .”

Toen had Peter het te kwaad gekregen: „Jullie weten er niks van, boerenpummels.”

„Stil Peter,” schrok Marjan; dat was nou dom van hem.

Maar op dat moment had de bel geklonken en waren de gebalde vuisten mét hun eigenaars door de schooldeur verdwenen . . .

„En als dat nieuwe kind een rol krijgt, dan doe ik niet mee,” zei Stientje van de bakker. „Ik ook niet,” vielen een paar anderen haar bij.

De meisjes uit de zesde klas stonden opgewonden te praten. Die middag zouden de rollen verdeeld worden van het Kerstspel, dat de hoogste klas onder leiding van de bovenmeester ging instuderen. Zo gebeurde het ieder jaar.

Tineke Van Kampen stond ook bij het groepje, maar ze zei niets. „En jij,” draaide Stientje zich om, „jij doet 't ook niet hoor, als dat kind er bij komt.”

„Ja, maar . . .” wilde Tineke inbrengen, want ze dacht aan wat moeder gezegd had. „Niks ja maar, als je niet met ons meedoet, ga je voortaan maar met dat nieuwe wicht, hebben wij je niet meer nodig.”

Instemming van alle kanten. Zo was het dus afgesproken, onder aanvoering van Stientje, dat ze alleen wilden spelen wanneer de nieuweling geen rol kreeg.

Met een dikke map papieren kwam Meester De Wilde het lokaal van de zesde klas binnen. Hij keek eens rond en merkte dat de leerlingen wat opgewonden waren. Maar och, dat was te begrijpen. Het kerstspel was een hoogtepunt van de schooljaren; iedereen wilde natuurlijk graag meedoen. Hij knikte even vriendelijk naar Marjan, die in haar eentje op de voorste bank van de middelste rij zat. Jammer, dat ze er nog zo buiten stond. Als hij haar nu eens een mooie rol gaf, misschien kwam ze er dan wat in bij de andere meisjes . . .

Het kerstspel werd eerst helemaal doorgelezen. Daarna werden de jongensrollen verdeeld: herders en koningen. De Jozef leverde wat moeilijkheden op, die speelden ze niet zo graag. Meester glimlachte, dat was met de Mariarol wel anders, daar vochten de meisjes om. Wacht, als hij die rol nu eens . . .

„Ziezo,” zei hij, toen er een geschikte Jozef was gevonden, „nu is de beurt aan de dames. Ik stel voor dat we de rol van Maria aan onze nieuwe klasgenoot geven. Marjan, zou jij die willen spelen?”

„Graag, meester,” zei Marjan zacht, haar ogen schitterden.

Verder bleef het stil, opvallend stil zelfs. Stientje stootte haar buurvrouw aan en keek met boze, waarschuwendende blikken langs de meisjesrij.

Meester keek op, hij begreep het niet goed. „Stientje, wat is er? Zou jij een van de engelen willen zijn?”

„Nee, meester.”

„Liever wat anders misschien? Eens kijken of ik een aardige rol voor jou kan vinden . . .”

„Nee meester, ik doe niet mee; niet als zij daar een rol heeft”; een lange vinger wees in de richting van Marjan.

„Zo . . .” zei meester langzaam, „dan zoeken we een ander; Claartje of Mies misschien.”

„Die doen ook niet mee,” viel Stientje bits in, „we doen geen van allen mee, als zij een rol heeft.”

„Is dat zo?” — streng keek meester de andere meisjes aan. Die knikten alleen maar, uit angst voor de bovenmeester, en nog meer voor Stientje.

„En jij, Tineke?” Tineke kreeg een kleur.

„Wat valt me dát van jullie tegen,” zei meester. Toen bleef het heel lang stil. Marjan keek strak op haar bank, ze zou wel zó weg willen lopen, weg van al die nare kinderen.

Eindelijk begon meester te spreken, heel zacht en heel ernstig.

„We zullen dit jaar géén kerstspel instuderen. Ik merk, dat jullie niet begrepen hebben, waarom we dat zouden doen, en wat het Kerstfeest betekent. Kerstfeest is het feest van de liefde voor elkaar. Maar jullie hebben blijkbaar nog niet geleerd om iets van jezelf aan een ander te geven, om jezelf een beetje te vergeten voor een

ander. Dat spijt me heel erg . . . En de jongens hoeven niet te kijken of dit hun niet aangaat. Het geldt voor allemaal. Ik heb wel gemerkt, hoe jullie grote kerels het broertje van Marjan plagen en naroeppen. Heeft iemand nog iets te zeggen?"

Tinekes vinger schoot de lucht in.

„Meester, ik wil wel meedoen, als Marjan een rol heeft”; een beetje stotterend kwam het er uit.

„Ik ook wel,” fluisterden een paar meisjesstemmen. Dankbaar keek Marjan op.

„Dank je, Tineke, maar nu is het te laat. We laten de zaak zoals ik heb gezegd, en ik hoop dat jullie nog eens goed over mijn woorden wilt nadenken.”

De volgende dag was een zaterdag. Gelukkig maar, dacht Marjan. Nu hoefde ze twee dagen niet naar die nare klas, want op zaterdag was er geen school. Ze had thuis niet alles verteld. Vader moest zo veel mogelijk rust hebben en moeder had zorgen genoeg om hem. Alleen Peter wist wat er in de klas gebeurd was, en hij had geprobeerd zijn zusje te troosten.

„Wacht maar, als ik groter ben, dan zal ik ze wel, die boerenpummels . . . Trek je er maar niks van aan, Marjan.” Vader had een verrassing, zaterdagochtend.

„Jongens, vandaag gaan we werken,” zei hij.

Dat was goed nieuws, het betekende dat hij zich beter voelde. Vlug werd de boel aan kant gemaakt. Peter haalde vast het materiaal voor den dag en toen zette de familie Rienstra zich om de tafel. Als vader zei „werken”, dan betekende dat, dat ze mochten helpen bij het maken van de poppen. De laatste weken had de poppenspeler een serie nieuwe koppen gesneden. De kinderen wisten wel, dat ze dan niets moesten vragen. Maar nu kwamen de koppen te voorschijn en zouden ze die met elkaar gaan afwerken.

Aarzelend greep Marjan een fijn gesneden vrouwekopje. „Wie wordt dat, Paps?” „Dat?” Voorzichtig nam Vader het in zijn hand, „dat wordt Maria”.

Even schrok Marjan, „maar wat voor spel wordt het dan, toch niet . . .”

„Ja, we maken een kerstspel. 't Is jammer, dat ik van de dokter voorlopig niet spelen mag. Maar volgend jaar, dan gaan Mams en ik het vertonen. Nu kunnen we er mooi aan werken, in de kersttijd.”

Toen een uurtje later de dokter langs kwam, vond hij de familie Rienstra, ijverig gebogen over verfdozen, gekleurde lappen, uitgeplozen touw en allerhande vreemde zaken. Moeder had een zachtblauw lapje omgetoverd tot een kleedje voor 't Maria-kopje, dat Vader met zijn penseel heel voorzichtig wat had gekleurd. Marjan had juist een paar handjes op kokertjes bevestigd en geboeid keek iedereen toe, hoe het kopje tot een figuurtje werd, en hoe het figuurtje leven kreeg toen Vader het op zijn hand zette.

„Mensen, wat is dat mooi,” zei dokter Van Kampen. „Ik hoop, dat de lucht hier U zo goed zal doen, dat U weer spoedig kunt spelen, meneer Rienstra.”

De zware klopper op de molendeur gaf een dreunend geluid. Verschrikt keek Marjan op, toen Peter de bovenmeester binnenliet. Maar meester De Wilde deed heel gewoon, gaf iedereen een hand en keek belangstellend naar de poppen op tafel.

„Zo,” zei hij peinzend, nadat Vader hem een en ander had uitgelegd, „zo, worden dat de poppen voor een kerstspel . . . Hebben jullie wel eens poppenkast gespeeld?” draaide hij zich plotseling om naar Marjan en Peter.

Moeder lachte. „Ze zouden geen echte poppenspelerskinderen zijn, als ze het niet deden, zo voor zichzelf en voor ons. We geven van tijd tot tijd huisvoorstellingen voor elkaar!”

„Maar later, dan wil ik echt optreden, net als Paps,” zei Peter trots.

„Ja, weet U,” begon meester, „daar kwam ik eigenlijk voor. We hebben dit jaar op school geen kerstspel, door omstandigheden,” hij knipoogde naar Marjan.

„Ik heb daar van Tineke iets heel vervelends over gehoord,” viel dokter Van Kampen in.

Maar meester liet hem niet verder gaan. „Zouden Marjan en Peter niet voor de school willen spelen met het poppenspel?”

Alle Rienstra's keken elkaar aan.

„Jammer, dat ik het zelf niet doen mag,” zei Vader.

Met een hoogrode kleur viel Marjan uit: „Voor de school spelen? Dat nooit, nóóit voor die kinderen.”

Meester De Wilde keek haar aan, en ze begreep, zonder dat hij het zei, dat zijn woorden van gisteren nu ook voor haar golden.

„Joh, Marjan, dan kunnen we eens laten zien, dat poppenspelers geen zigeuners zijn. Zal je die boerenpummels zien kijken . . .” Peter liet zich in zijn enthousiasme gaan. Iedereen begon te lachen.

Tenslotte werd er afgesproken, dat, onder leiding van Vader Rienstra, Moeder met de kinderen een eenvoudig kerstspel zouden instuderen, en dat op 't Kerstfeest van de school zouden opvoeren.

De dokter en de meester gingen samen weg. Buiten voerden ze nog een lang gesprek en ze spraken af, de plannen voor het Kerstfeest geheim te houden.

De zesde klas was de laatste weken voor de kerstvakantie opvallend rustig. Er werd met geen woord over het gebeurde gerept. Marjan zat nog altijd even eenzaam in haar bank, maar ze was niet verdrietig meer. Thuis waren ze vol toewijding bezig met het instuderen van het kerstspel, dat Vader voor ze geschreven had.

Toch zag Marjan wel op tegen de kerstviering op school.

De laatste middag voor de vakantie was het zover.

Het gymnastieklokaal was versierd met dennegroen; een hoge boom met kaarsjes stond in de linkerhoek. Meer naar rechts was de poppenkast van meneer Rienstra opgesteld. Zelf werd hij, tot zijn grote verrassing, door de dokter in diens auto gehaald, zodat hij nu toeschouwer kon zijn, bij het spel van zijn vrouw en kinderen. Vooraan kwamen de kleintjes uit de eerste klas te zitten, op de achterste rijen zaten de leerlingen uit de zesde.

„Marjan is er niet,” fluisterden de meisjes en ze schaamden zich een beetje, want ze dachten, dat ze niet had willen komen. Ze schaamden zich nog meer, toen meester De Wilde vertelde, dat er dit jaar geen spel zou worden opgevoerd door de hoogste klas. Daarvoor in de plaats zou een poppenspel worden gespeeld.

Marjans stem trilde bij de eerste woorden, die ze moest zeggen. Maar Moeder, gewend te spelen, was heel rustig en Peter, als een poppenspeler-in-de-dop, deed alsof hij zeker was van zijn zaak. Door het spel vergat ze al gauw de klas.

Bij die eerste trillerige woorden van Marjan, ging er een schok door de achterste rijen. De meisjes stootten elkaar even aan, maar zaten toen geboeid te kijken en te luisteren.

Meester De Wilde en dokter Van Kampen stonden achter in de zaal. Ze zagen de uitwerking op die laatste rijen. „Nu komt het wel voor elkaar,” fluisterde de dokter. De bovenmeester knikte. Ik hoop, dat ze het begrepen hebben, dacht hij.

De zesde klas had het begrepen. Dat merkte Marjan aan de manier waarop de meisjes haar aankeken toen ze na het spel bij hen kwam zitten. De bovenmeester merkte het na de kerstvakantie. Hij heeft niet vaak meer zo'n prettige klas gehad . . .

En Peter? Die sprak nooit meer over „boerenpummels,” hij hoorde er voortaan zelf bij, ook al bleven Marjan en hij in het dorp: „de kinderen van de poppenspeler”.

Maar dat was geen schande, integendeel . . .

Zelf aan het werk!

MIEN LABBERTON en H. TH. JANSSEN

Ja hoor, daar zijn ze weer, die laatste bladzijden van het Kerstboek, die je vertellen wat je moet doen om weer mooie boekprijzen te verdienen. Er zijn heel veel kinderen, die daar al ieder jaar aan meedoen en ze hebben er nog nooit spijt van gehad, want het is prettig werk en de prijsboeken zijn prachtig. Weet je hoeveel kinderen er vorig jaar een hebben behaald? Wat denk je? Vijftig, of zestig? Néé, het waren er véél méér, het waren er maar liefst 170!! Of die Uitgeverij Ploegsma ook goed op jullie is!

Eerst komen er weer wat werkjes voor handige knutselaars. Mijnheer Janssen weet precies wat jullie kunnen en aardig vinden, dunkt me. Veel plezier er mee!

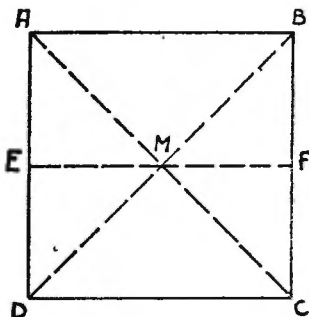
M. L.

Verleden jaar hebben jullie kandelaartjes en kerstengeltjes gemaakt en een mooie kerstloper voor de ontbijttafel. Al dat moois is een tijdje in gebruik geweest en het nieuwe zal er wel een beetje af zijn. We beginnen dus tijdig met de kerstdingetjes eens na te kijken en wat niet al te mooi meer is wordt opnieuw gemaakt. Je zult zien, dat wordt na je ervaring van verleden jaar nog veel mooier.

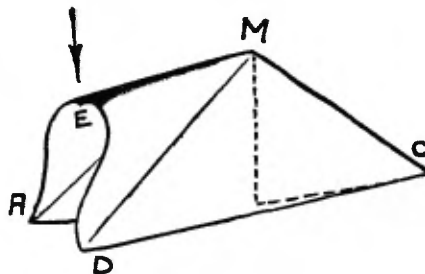
Maar behalve dat we de minder mooi geworden dingen van vorig jaar opnieuw gaan maken, willen we er toch ook wel graag weer eens wat nieuws bij hebben. We zullen nu eens extra aandacht gaan schenken aan de kerstboomversiering. Ik weet wel, dat er onder in de linnenkast nog een grote, kartonnen doos staat met glimmende ballen en slingers en engelenhaar en een mooie „piek” en weet ik wat nog meer, maar ieder jaar gaat daar wat van stuk en in plaats van nieuwe versieringen er bij te kopen, zullen we die zelf eens gaan maken. Je hebt er helemaal niet zoveel voor nodig, maar je moet natuurlijk wel een beetje netjes werken, anders wordt het geen „versiering”, dat begrijp je.

Eerst gaan we kerstrozen maken. Dat lijkt nogal ingewikkeld, maar het valt best mee. Probeer het maar eens. Voor iedere roos hebben we nodig acht stukjes wit papier van 7 cm lang en 7 cm breed. Heb je liever rode rozen, dan neem je natuurlijk geen wit, maar rood papier, maar ik vind wit echt veel mooier. Weet je, dat wit kleurt zo mooi bij het groen van de kerstboom en het worden trouwens ook geen echte rozen. We noemen ze alleen maar zo, want ze moeten toch een naam hebben.

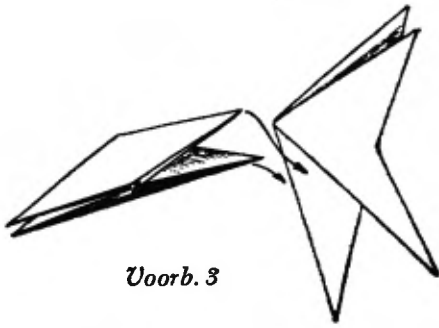
We maken ze dus van gewoon wit ongelijnd schrijfpapier van 7 x 7 cm. Eerst vouwen we dat

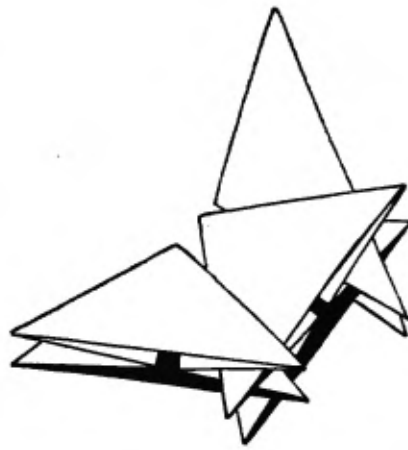
Uoorb. 1

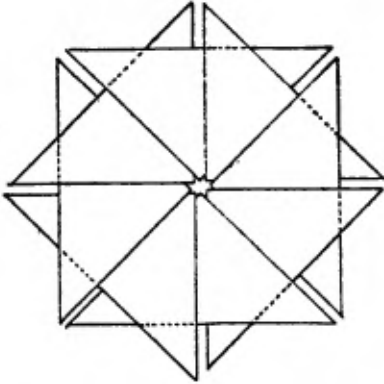
Uoorb. 2

Voorb. 3

Voorb. 4

Voorb. 5

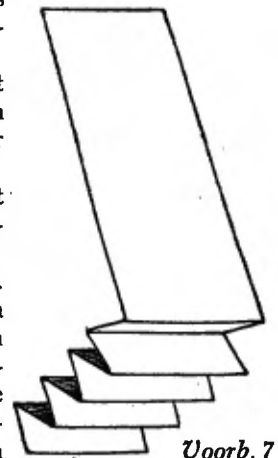
Voorb. 6

stukje papier diagonaal dubbel. We maken dus de vouw AC van voorb. 1 en daarna de vouw BD. Dan maken we de vouw EF, maar die moeten we naar ons toe maken, dus de andere kant uit dan de andere vouwen. Je zult zelf wel spoedig bemerken, waarom dat beter is. Als we nu het papier over die vouw EF dubbel nemen en de punten F en E omlaag drukken, ontstaat een vouwsel als afgebeeld in voorb. 2. Zo maken we er dus acht en als we daar mee klaar zijn, lichten we de punt C van het eerste vouwsel op, smeren het daar onder liggende vlakje in met een beetje stijfsel of gluton, schuiven het tweede vouwsel er tussen op de manier als aangegeven in voorb. 3 (zie de pijlen). De tophoeken M van alle vouwsels komen dus altijd tegen elkaar te liggen. Met dat tweede vouwsel doen we weer precies hetzelfde als met het eerste, dus hoek C oplichten, het onder liggende vlakje insmeren met kleefstof en een derde vouwsel invoegen. Zie ook voorb. 4. In voorb. 5 zie je, hoe het geheel er uitziet, als alle vouwsels in elkaar zijn gelijmd. Met opzet zijn de hoekjes in het middelpunt niet helemaal aangesloten getekend.

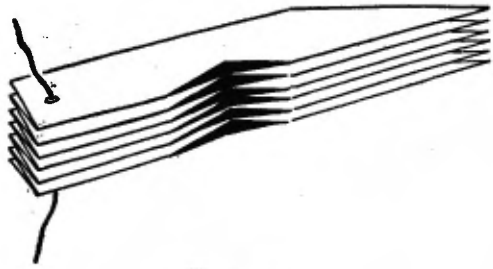
Dat is nog maar een plat gevalletje en het lijkt nog helemaal niet op een bloem. Wacht maar, dat komt nog. Als de lijm goed droog is, gaan we n.l. alle vouwsels weer een beetje openvouwen en dan ontstaat een wonderlijke bol. Wel een beetje stekelig, maar dat past goed bij de dennenaalden.

In voorb. 6 zien we een variatie. Hier is n.l. van elk vouwsel een driehoekje weggeknipt (het gearceerde gedeelte van het linker figuurtje dus). Déze bol wordt dan nog wat stekeliger dan de eerste. Probeer zelf nog maar meer variaties te bedenken.

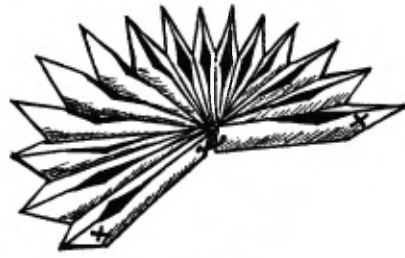
Natuurlijk behoren er ook sterren in de kerstboom en ook die maken we van wit papier. We nemen daarvoor een strook van 30 cm lang en 5 cm breed en vouwen daarvan een keurige harmonica (zie voorb. 7). Dat kunnen jullie natuurlijk nog wel, maar voor zo'n ster moet dat wel heel secuur gebeuren. Alle vouwtjes precies 1 cm van elkaar. Dan nemen we de schaar ter hand en knippen van de samengevouwen harmonica een hoekje af (zie voorb. 8). Willen we het nog mooier maken, dan kunnen we ook nog een driehoekje uit de voorkant knippen. Daarna wordt in de onderkant van het bundeltje een

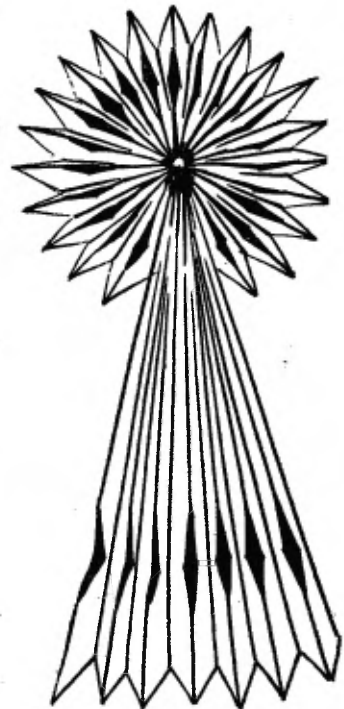
Voorb. 7

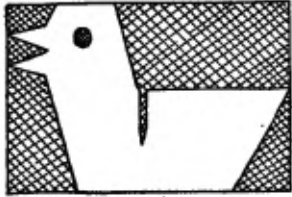
Voorb. 8

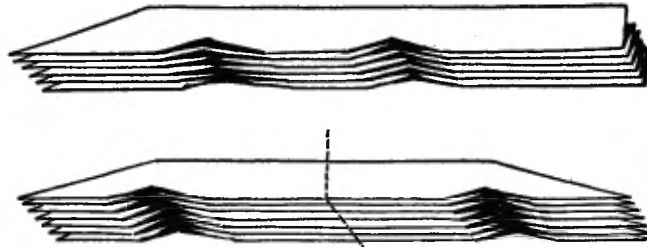
Voorb. 9

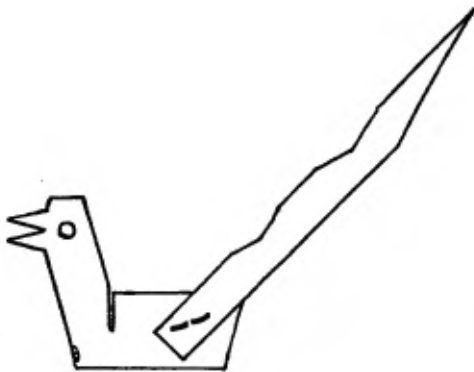
Voorb. 10

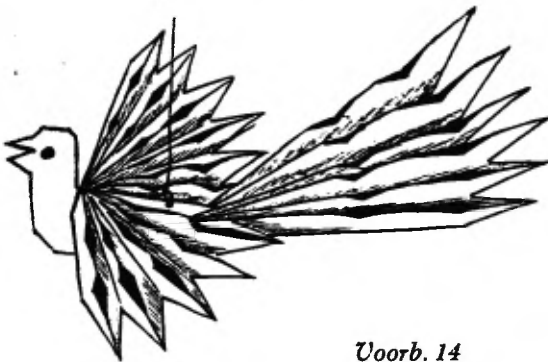
Voorb. 11

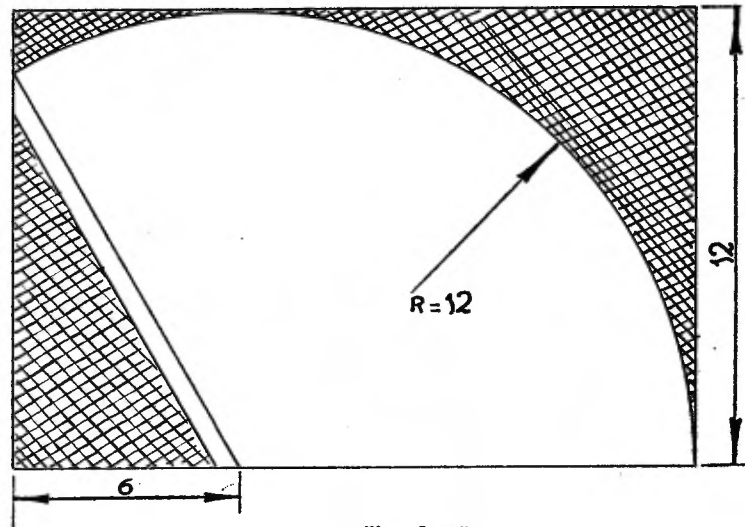
Voorb. 12

Voorb. 13

Voorb. 14

Voorb. 15

gaatje geprikt en daar rijzen we een draadje wit garen in, waarvan we de einden aan elkaar knopen. Niet te strak, want dan kunnen we de ster niet open vouwen. Als we nu de harmonica als een waaier open voorwen, zodat dus de kruisjes van voorb. 9 tegen elkaar komen en we plakken de met een kruisje gemerkte vlakjes tegen elkaar, hebben we een prachtige witte ster, die we met een draadje wit garen in de boom hangen.

Willen we een staartster of komeet hebben, dan nemen we nog een stukje papier, nu van 10 cm breed en 20 cm lang. We vouwen er weer een harmonica van, maar nu langs de lange zijden, knippen weer van de samengevouwen harmonica een driehoekige punt af en plakken deze harmonica tussen het begin en het einde van de strook, waar de eigenlijke ster van is gevormd. In voorb. 10 zie je zo'n ster, welke wel geen nadere uitleg behoeft.

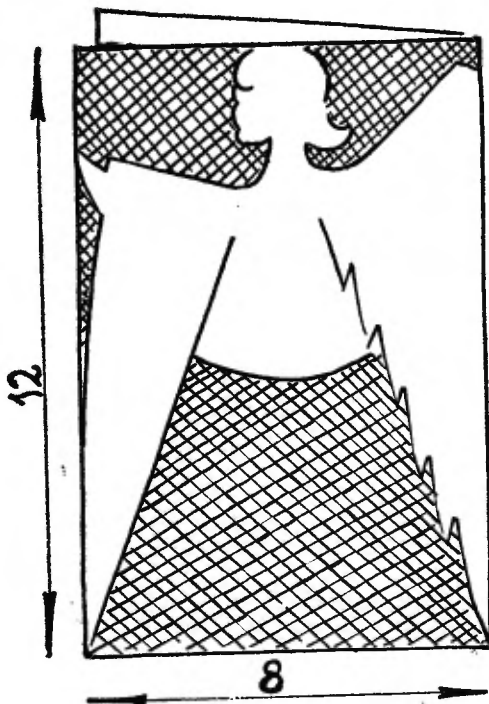
Voor de kerstboom zullen we ook nog een paar vogeltjes maken. We beginnen met het rompje te knippen van een stukje ivoorkarton van 5 cm breed en 7,5 cm lang. Hiervan knippen we de in voorb. 11 gearceerde delen weg. Een gaatje voor het oog er in en dan leggen we het rompje even weg om van een stukje wit papier van 15 bij 15 cm alweer een mooie harmonica te vouwen met vouwen van 1 cm breed. Net als bij de sterren knippen we ook hier een driehoekje van de punt af (zie voorb. 12 boven). Dat wordt de staart en met een nietje of een plakstrookje zetten we die staart op de romp vast. Die staart kunnen we in allerlei standen zetten. Willen we ze wat rechtop hebben, zodat een vrolijk kwikstaartje of winterkoninkje ontstaat, dan moet de middelste vouw van de harmonica een klein beetje worden ingeknipt. Aan weerskanten van het rompje komen ongeveer evenveel vouwen. Voorb. 13 zal een en ander wel duidelijker maken.

Nu de vleugels nog, waarvoor we alweer een stuk wit papier van 15 bij 15 cm nodig hebben en waarvan we ook weer een keurige harmonica vouwen. We knippen die harmonica in zoals in voorb. 12 beneden is aangegeven. Om die vleugels aan het rompje te kunnen bevestigen, moeten we daarin vlak achter de hals een wigvormige gleuf knippen, waar we de vleugels dus in kunnen steken. Eerst wordt het bundeltje op de stippellijn dubbelgevouwen. Als we nu de achterzijden van de vleugels over de staart tegen de romp plakken hebben we een vogeltje als afgebeeld in voorb. 14. Alleen het draadje om het beestje op te hangen ontbreekt nog. We prikken dus een gaatje ergens in de rug en rijgen daar het ophangdraadje van wit garen door. Waar dat gaatje moet komen is niet precies te zeggen en dat moet je dus zelf maar uitvinden. Het hangt n.l. af van de stand van de staart.

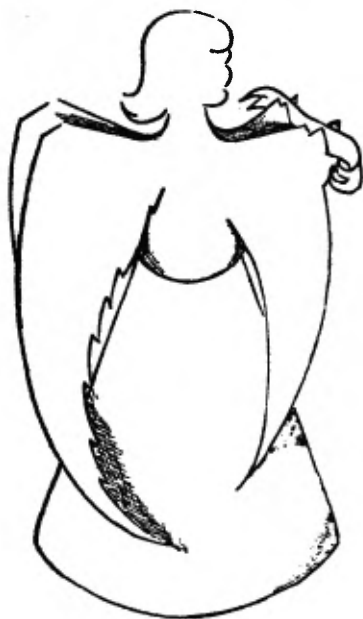
Als we een paar van deze vogeltjes in de kerstboom hangen zijn ze altijd in beweging. De brandende kaarsjes veroorzaken n.l. een opstijgende stroom van warme lucht en daardoor draaien de beestjes steeds heen en weer.

Met deze uitbreiding zal de kerstboomversiering wel weer voldoende op peil zijn en we gaan nu dus eens na, wat we voor de ontbijttafel nog zouden kunnen maken. Het is wel geen Pasen, maar ook bij het kerstontbijt is een zacht gekookt eitje niet te versmaden. Zou het niet leuk zijn die eieren warm te houden onder een speciaal eierhoedje in de vorm van een kerstengeltje? Het is niet zo moeilijk en we zullen het dus maar eens proberen.

Voor zo'n tafelengeltje kunnen we geen schrijfpapier gebruiken, want dat is te slap. We hebben er een stukje stevig tekenpapier voor nodig. Voor het rompje gebruiken we een stukje van 12 cm breed en 18 cm lang, dat we tot een kegel vormen (zie voorb. 15. Denk aan het links getekende plakstrookje). Dan nemen we een stukje papier van 12 cm breed en 16 cm lang en vouwen dat dubbel om de korte zijde en dan komt het moeilijkste. We moeten dat dubbel gevouwen stukje papier in de vorm knippen als aangegeven in voorb. 16; we knippen de gearceerde delen weg. De vleugels zitten van achteren nog aan elkaar vast en die snijden of knippen we nu los, waarna we de beide verkregen delen tegen de top van de kegel, welke de romp voorstelt, plakken. De vleugels en de armpjes worden wat uitgebogen en tussen de handjes kunnen we een banderol met een of andere kerstspreuk bevestigen (zie voorb. 17). Naast ieder bord op de ontbijttafel houdt nu zo'n engeltje de wacht en, behalve als versiering, hebben ze ook nog een dienende taak, n.l. het warm houden van het onder het rompje staande eitje. Je

Voorb. 16

Voorb. 17

zou dit engeltje ook heel goed kunnen gebruiken om zieken of ouden van dagen een mooie verrassing te bereiden. Vooral met grote feestdagen zijn die mensen soms zo eenzaam en als ze dan bemerken, dat er toch nog andere mensen zijn die aan ze denken en wat willen doen om hun eenzame bestaan wat op te fleuren, dan zal dat voor hen een grote troost zijn.

En nu tot slot een tekenwedstrijd, waar we allemaal aan mee kunnen doen. Dat moeten heel bijzondere tekeningen worden en daarom maken we ze niet gewoon met potlood, maar met een breipen of met een lege ballpoint. Hoe dat gaat? Wel, luister maar eens.

Allereerst haal je een paar kranten uit de keukenla en daarop leg je een stukje stevig tekenpapier. Die kranten moeten een zachte en enigszins veerkrachtige ondergrond vormen en op het tekenpapier ga je nu met de breipen of met de lege ballpoint tekenen. Neem eerst maar eens een proefvelletje en teken daar met de breipen een sterretje op. Je ziet er niet veel van. Alleen maar een paar ingekraste lijntjes. Nu neem je echter een zacht potlood en daarmee ga je de plek, waar je het sterretje hebt ingekrast, zwart maken. Ga dus eenvoudig heel luchtig met de potloodpunt over het tekenpapier en van de ingekraste lijntjes trek je je totaal niets aan. Maak maar gewoon een zwarte vlek op het papier. Dat zal je niet lukken, want kijk, nu komt het sterretje duidelijk voor den dag. Het potlood raakt n.l., vooral als je het goed plat houdt, de lijntjes welke met de breipen zijn ingekrast niet, en daar blijft het papier dus wit. Er verschijnt dus een wit sterretje, dat aan een donkere hemel staat te schitteren. Zo kun je blaadjes en boompjes en vogeltjes en bloempjes en schaapjes en van alles tekenen.

Als je, na wat oefening, er wat handigheid in hebt gekregen, ga je aan de tekening voor de wedstrijd beginnen. Wat moet je tekenen, zul je vragen.

Wel, teken eens het heuvelachtige landschap van Bethlehem met een donkere hemel vol sterren er boven en het stalletje en palmen en denneboompjes en herders en schaapjes en misschien ook een engel, die de herders de blijde boodschap brengt, of Jozef, die water haalt aan een put, of de drie koningen die daar komen aangewandeld. Heb je de hele tekening goed stevig ingekrast, dan wordt het hele papier zwart gepotlood. Het hoeft niet overal precies even zwart te worden. Integendeel, zo hier en daar een donkerder partij staat veel aardiger. In plaats van met potlood kun je ook met kleurkrijt, conté, houtskool of iets dergelijks werken.

Achter op de tekening zet je dan je naam en adres, en ook je leeftijd en je geboortedatum. Dan stuur je je tekening naar H. Th. Janssen, Jacob Obrechtplein 11, Amsterdam-Z.

Van alle ingezonden tekeningen wordt dan de allermooiste uitgezocht. Degene die deze allermooiste heeft gemaakt, krijgt een aardige verrassing thuis gestuurd.

Denk er wél om, dat je voldoende postzegels op de enveloppe plakt; anders kun je niet meedingen naar de prijs. En op 15 januari 1959 moeten alle tekeningen binnen zijn.

Dit is dus een kleine wedstrijd afzonderlijk. Voor het andere Kerstwerk verwijs ik jullie naar wat Mejuffrouw Labberton jullie hierna te zeggen heeft.

H. Th. J.

En nu komt na de handenarbeid weer het hersenwerk. Verleden jaar schreef ik dat je natuurlijk ook bij het knutselwerk je hersens moet gebruiken en bij het hersenwerk ook je handen — en dat is natuurlijk ook zo. Als die beide niet goed samenwerken, hersens en handen, komt er van „Zelf aan het Werk” niets goeds terecht. En bij alles wat Kerstwerk is, spreekt je gevoel ook een krachtig woordje mee. Vóór je aan onze zes opgaven begint, moet je eerst de *tien voorwaarden* die aan je werk verbonden zijn, aandachtig doorlezen, zul je? Hier komen ze:

1. Elke opgave moet op een apart vel behoorlijk papier worden gemaakt, en voorzien zijn van je volledige naam, adres en geboortedatum. Bij sommige namen moet er bij staan met het oog op een mogelijk prijsboek, snap je? of je een jongen of een meisje bent. B.v. bij Hans, Willy, Anne, Joop, enz.
2. Je brieven moeten *goed gefrankeerd* zijn. Kleurplaten mogen niet als drukwerk verzonden worden. Je doet ze het best in een grote enveloppe, zonder ze te vouwen, met een kartonnenje er bij in. Onvoldoende gefrankeerde brieven moet ik helaas terugsturen.
3. Alleen zieken mogen met potlood schrijven. Gebruik goed papier, goede inkt en een goede pen. *Geén ballpoint!* Hoe netter je werk is, hoe beter.
4. Voor meerdere kinderen uit eenzelfde gezin kunnen bij Uitgeverij Ploegsma, Keizersgracht 616, Amsterdam-C gratis nog losse kleurplaten extra worden aangevraagd. Dát is fijn, hé! Wees er vlug bij, vóór ze op zijn!
5. Wie na de keuring zijn kleurplaat graag terug wil hebben, moet dat even vermelden en postzegels voor de terugzending insluiten. Dan krijg je hem, hoor. Maar plak je postzegels niet vast, want dát is zo lastig voor me. Het best kun je postzegels nemen die nog zo'n gegomd wit strookje hebben. Dát plak je dan alleen vast, en klaar is Kees!
6. Méér kinderen uit één gezin kunnen hun werk in één enveloppe inzenden, als alles maar goed afzonderlijk gerangschikt is.
7. Er is geen leeftijdsgrens. Je moogt meedoen, al ben je b.v. vijftien of zestien jaar. Maar voor de kinderen boven de dertien is de beoordeling veel strenger dan voor de jongeren. Nu ja, dat spreekt eigenlijk vanzelf. Want alle werk wordt beoordeeld in verband met de leeftijd van de inzender.
8. Het is erg goed om je kleurplaat en je tekening met een dun vloeitje af te dekken!
9. Willen de gelukkige prijswinnaars mij weer even een berichtje sturen, als ze hun boek goed ontvangen hebben?
10. Alle werk moet toegezonden worden, tot uiterlijk 15 januari 1959, aan:
Mej. Mien Labberton, J. J. Talsmalaan 14, Oosterbeek.

Ziezo, nu weten jullie alles waar je aan denken moet. Weet je wat je moet doen? Je werk, vóór je het wegstuurt, nog eens even goed doorkijken. Want er zaten vorig jaar vaak fouten in, waarbij ik dacht: Nou, die hadden ze er heus zelf wel uit kunnen halen! En dat is jammer, hé? Wie aan alle zes de opgaven behoorlijk meedoet, krijgt een prijs. We noemen die „de zessers”. En die worden apart genoteerd!

Ook de „vijvers” komen op een aparte prijzenlijst te staan. Je snapt zeker wel wie dát zijn? Maar het is zó, dat je ook met één enkele opgave al een prijs kunt behalen. Als hij maar goed en keurig gemaakt is! Doe dus heel erg goed je best, zodat je op één van de acht prijzenlijsten komt te staan! En nu is er genoeg vooraf gepraat. Daar komen ze!

Eerste opgave. Kleurplaat: AANKOMST IN BETHLEHEM

De eerste opgave is altijd de kleurplaat. Ik hoef je daar niet veel van te vertellen, want je begrijpt zeker al dadelijk wel, wie je hier ziet. Maria is van haar ezeltje afgestapt, ze is moe en ze is erg blij dat het zoonnetje van de herbergier haar de weg wil wijzen naar de stal, waar ze kan gaan rusten. Jozef zal wel een lekker bed voor haar maken in het verse stro, denkt ze, en daar heeft ze gelijk in. Een buurkindje is ook meegelopen en het hondje ook. Maar hij blaft niet, het is goed volk, dat weet hij meteen.

Een prachtige plaat om te kleuren! Dieren, kinderen, mensen, huizen, gras en de wijde hemel er boven. Een avondhemel, denk daaraan. Dus niet te licht. Maar ook niet te donker. Want in de kerstnacht wordt het niet donker.

Kies je kleuren goed, hoor. Je mag het net doen zoals je zelf wilt. Met pastel, met kleurkrijt, met kleurpotloden, met verf, hoe dan ook. Me dunkt, je kunt er een kerstplaat van maken die waard is ingelijst te worden!

Tweede opgave. Verhalenplaat: **ANGSTIGE OGENBLIKKEN**

Nu kun je eens laten zien of je een spannend verhaaltje bedenken en opschrijven kunt. Je ziet zeker wel wat er aan de hand is op deze boerderij? Hoe zou dat gekomen zijn? Eigenlijk denkt de boer daaraan op dit ogenblik niet, hij denkt slechts aan één ding. Wááran? En zijn vrouw? Denk je dat er spoedig hulp zal komen? Wat voor hulp? En hoe zal het dan gaan?

Deze plaat zal je wel erg aan het denken zetten. Het is geen kerstplaat en toch past hij goed in een kerstboek. Omdat Jezus ons heeft geleerd, dat wij . . .

Ja, vul deze zin zelf maar in. Dat kan op verschillende manieren en dan is het misschien wel een goed slot voor je verhaal.

De kinderen tot en met 10 jaar moeten een verhaaltje maken, dat minstens één schriftblaadje lang is. De kinderen boven de tien jaar maken natuurlijk een groter verhaal. Netjes en duidelijk schrijven. hoor!

Derde opgave. **VERSTOPTE KERST- EN WINTERWOORDEN**

Hier komt een verhaaltje. Het is maar een heel gewoon verhaaltje, maar het bijzondere ervan is, dat er méér dan honderd kerst- en winterwoorden in verstopt zitten. En nu is het voor jullie de kunst, om die er uit te zoeken! Allemaal dus woorden, die wat te maken hebben met het Kerstfeest en met de wintertijd. Je moet scherp zoeken. Als er b.v. zou staan: „de lijster en de mus in winterdos”. dan zouden er daar al zeven inzitten. Zie je ze? Ik zal ze je zeggen: ijs, ster, ere, eren, winter, winterdos, os. Zo gaat dat. Maar deze zin staat er niet in, want je moet zelf zoeken! Hier komt het verhaaltje:

EEN UROLIJKE MORGEN

„Komen jullie beneden. Thijs en Truitje, wij gaan beginnen! Acht uur!”

Op de ontbijt tafel stond een gouden feestboekje van zeven gele narcissen. Ze wensten Moeder geluk met haar verjaardag en gaven hun kadootjes. Tal van brieven lagen naast Mammies bord. Vader zat al voor de piano, ze hadden een zegenbede ingestudeerd. Het zingen klonk heel mooi. Het gezelschap werd gauw groter, want Tante Hester en Oom Enu kwamen met Eika, Arthur en kleine Pummel. O die Pummeltje is toch zo'n schooiertje! Hij droeg een bosje tulpen en strooide met een bol handje confetti over de jarige heen, maar vroeg meteen: „Pummel ieder handje koekje. Pummel lief?” De kleine bedelaar kreeg twee toffees te smullen en was tevreden. Truida vond dat ze maar best af waren met zo'n leuk neefje; die twee hielden veel van elkaar.

„Sneeuw!” riep toen opeens Eika uit. „Kijk in de straat wordt het wit!” Ja waarlijk! Lokte dat even naar buiten! „Mutsen op, doeken om!” riep de moeders. Ze slingerden de sjaals om hun halzen. vuur en vlam voor de winterpre. De zon belichtte een stralende wereld. „Is december een fijne maand of niet?” riep Ties. Vol ijver haalde hij zijn slee en zag meteen zijn vriendje Ubbo om de hoek komen. Ha - hup! Reeksen sleedjes gleden al voorbij en vlug roetsjten ze mee. „Kon Inge niet?” vroeg Ties. „Van oudsher de reuze teut,” lachte Ub. Het ging lekker. Kijk, de slee trok ribbels in het zachte dons. Wat was dat voor geluid? Iemand roept! Voor het open raam van de erker staat Man en deelt snoepjes aan alle kinderen. „Om tijd te sparen!” zegt ze vrolijk. Ze lachen allemaal: „Tof, lui!” Tot twaalf uur duurt het blije spelen. De kleintjes hadden vóór het huis een sneeuwpop gemaakt met een flessenhuls tot hoed. Wat een zwier! Ook zijn wortelen pijp stond leuk knieef. „Ik doop u, Emir Rehoschaa!” proestte Thijs, die juist een oosters boek onder handen had. De anderen joelden mee. Hongerige magen bewijzen nu al gauw dat het fijn gezond is geweest. Er zijn kransjes groen om ieders bord. Dubbel feest! —

Sommige woorden komen vaker dan ~~éénmaal~~ voor. Die tellen zo vaak als ze voorkomen. Goed succes er mee! Denk er vooral om. ~~dat je je gevonden woorden, genummerd, in rijen onder elkaar moet opschrijven~~, in de volgende waarin ze in het verhaaltje staan. Denk hier vooral goed om, want dan alleen kan dit werk ~~meeningen~~ naar een prijs. Natuurlijk hoeven de jongere kinderen niet alle woorden te vinden. Je schrijft maar op, die je gevonden hebt. Genummerd!

Vierde opgave. Eigen illustratie: HET KINDJE JEZUS EN HET EZELTJE

Om zelf te illustreren krijg je dit jaar een versje, dat door een negenjarig meisje gemaakt is. Als je het net zo mooi vindt als ik, ~~ruil je de tekening~~ zin krijgen er een plaatje bij te tekenen. Eén plaatje of méér plaatjes, dat mag je ~~ook doen~~ zoals je het zelf het mooiste vindt. Gekleurd of ongekleurd, groot of klein, dat mag je ~~alles~~ zelf kiezen. En denk vooral niet dat je niet mooi genoeg tekenen kunt, want het ~~voornaamste~~ is dat uit je tekeningen blijkt, dat je het versje heel erg goed gelezen en heel erg goed ~~begrepen~~ hebt. Hier is het:

HET KINDJE JEZUS EN HET EZELTJE

In het harde kribbetje
Ligt het Kindje op het stro,
't Ezeltje komt naar hem kijken
En het snuffelt aan het stro,

't Kindje denkt: hij heeft vast honger,
En het geeft hem van het stro,
't Ezeltje gaat lekker eten,
't Is zo blij met Jezus' stro.

Vijfde opgave. TWAALF KERSTLIEDJES!

Hieronder volgen de eerste regels van twaalf bekende Kerstliederen, dat wil zeggen: de letters van die eerste regels staan hier alfabetisch neergezet en nu moeten jullie proberen of je kunt vinden, welke liedjes het zijn. Je ~~zult~~ ze wel alle twaalf kennen, denk ik. Hier komen ze dan:

1. a-a-d-e-e-e-g-h-h-i-n-n-n-o-o-p-r-r-s-t-t-t-u.
2. a-a-e-e-e-k-l-l-m-m-n-n-o-o-p-r-r-s.
3. a-a-c-c-e-e-e-g-h-h-h-i-i-i-l-l-l-n-n-s-t-t-t.
4. a-a-a-d-e-e-e-e-h-j-k-k-l-l-r-r-s-s-t-t-t-u.
5. a-a-b-c-d-d-e-e-e-e-e-g-g-h-h-i-l-l-n-n-r-r-s-t-t-ij.
6. a-a-b-d-d-e-e-e-e-e-e-g-g-i-i-k-k-n-n-n-o-o-p-r-r-r-s.
7. e-e-e-e-e-e-e-h-i-j-k-l-l-l-m-m-n-n-o-o-r-r-s-t-u-u-v-w-ij-z.
8. d-d-d-e-e-e-e-e-h-h-i-i-i-i-i-k-k-l-l-n-n-n-o-o-r-t-t-u.
9. c-d-e-e-e-e-g-h-i-k-l-l-l-m-m-n-n-n-o-o-r-r-s-t-t-u-u-v-w-z.
10. a-a-a-d-d-e-e-e-e-e-g-g-i-i-k-k-m-m-n-n-n-o-o-r-r-r-s-t-t-w.
11. d-e-e-e-e-h-i-k-m-m-n-n-n-o-o-r-r-r-s-t-t-u-u-v-w.
12. a-a-d-d-d-e-e-e-e-i-i-i-k-l-l-l-n-n-o-o-r-r-r-s-s-s-t-t-u-u-w-w.

Je hoeft ze niet alle twaalf te vinden. Schrijf die je gevonden hebt maar op, met het nummer er vóór, dat ze hier ook hebben. Hoe meer je er vindt, hoe hoger je cijfer, dat spreekt vanzelf. Je leeftijd telt daarbij natuurlijk ook mee!

Zesde opgave. Cijferraadsel: DE LANGE ZIN

De opgaven zouden niet compleet zijn, als de laatste geen „lange zin” zou wezen! Het zijn er weer twee, net als vorig jaar. De eerste is voor de kinderen *tot en met elf jaar*. De tweede voor die van *twaalf jaar en daarboven*. Bij de oplossingen moeten niet alleen de zinnen, maar óók de opbouwende woorden ingezonden worden.

a. Voor kinderen van 11 jaar en jonger. Gevraagd wordt een zin van 76 letters, ingedeeld in 15 woorden. De gegevens zijn:

44-25-64-8-58-32-71-40-38-1 dan gaat in veel huizen voor het eerst de kerstboom aan.

51-6-68-24-62-13-29 hoorden de Engelenzang.

26-46-22-10-55-74 slaapplaats.

39-66-73-2-42-65-11-70-1-20-28 moet je nu royaal mee zijn.

34-56-41-76-19 vrolijke versiering.

54-17-5-49-35-69-57-76 bijzondere eettafel.

13-53-61-7-16-4-36-64-71-14-60 doen nu veel vogels.

33-45-50-67-8-48-72-18-59-23 traktatie voor mezen.

47-30-37-23 heeft ieder levend wezen nodig.

75-47-3-63-15 heb je een boek voor nodig.

27-75-9-52-21-66-28-12 mooie meisjesnaam.

Je moet de getallen van 1—76, goed duidelijk en ruim, naast elkaar opschrijven. Dan ga je de woorden bedenken. Het aantal van de gegeven getallen geeft natuurlijk hun aantal letters aan. Als je nu een woord weet, zet je elk van hun letters onder het genoemde getal. Als je zo doorgaat, krijg je tenslotte de hele zin. De vraag is dus: hoe luidt die zin en uit welke woorden heb je die samengesteld?

b. Voor kinderen van 12 jaar en ouder. Voor jullie bestaat de lange zin uit 120 letters, verdeeld over 23 woorden, met twee komma's er in. De gegevens zijn:

57-103-98-9-82-43-67-109-70-40-112-56-28-22-6-98 is in de winter vooral dringend nodig.

115-93-76-86-37-71-49-106-54-14-98 vogeldeskundige.

31-107-64-3-119-90-29-88-36-47-27 leven niet op het land.

113-58-97-7-1-91-100-60 herten en reeën.

28-55-105-74-108-14-52-120 wilde schapen.

38-45-84-68-62-18-83-10 wordt gebruikt om open water te houden.

13-51-10-42-65-18-77-81-73 kind van hinde.

110-49-116-16-101-35-63-26-24-102-80-28-118-100-32-79-98 wordt in strenge winters voor de dieren gehouden.

73-41-11-61-17-39-2-69 versierde eettafel.

104-111-89-46-59-10-117-94-12-99-20 wens ik je niet toe, want ze doen pijn.

102-92-75-5-119-44-95-53 hier te lande zeldzame roofvogel.

73-85-25-48 watervogel.

21-68-72-78-8-13-19-63-120 vogel met zeer beweeglijk kopje, insecteneter.

30-15-34-23-3-50 doet de egel 's winters.

66-41-36-4-83-33 schilderen.

114-2-96-19-87 dat hij (zij) leve!

Gevraagd: Zin en woorden!

Ziezo, nu kunnen jullie aan de slag. We hopen dat je dit werk weer met veel genoeg en veel toewijding zult maken en dat het je ook na de Kerstdagen nog veel aan het Kerstfeest terug zal doen denken.

Maar bovenal wensen we jullie allen een rijk gezegende Kerstmis toe!

Tot het volgend jaar, willen we hopen. Dàg, mijn kinders.

Oosterbeek, Talsmalaan 14

MIEN LABBERTON

